

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
Filozofická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE
Matyáš Puš

Vybrané brasileirismy a jejich ekvivalenty v češtině
Písmeno P2, strany 727-766 z PDB (*pelecho – política*)

Selected brasileirisms and their equivalents in Czech
Letter P2, pages 727-766 from PDB (*pelecho – política*)

Studijní obor: Portugalistika/Fonetika
Vedoucí práce: Mgr. Petra Svobodová, Ph.D.
Rok vydání: 2022

Poděkování:

Touto cestou bych chtěl poděkovat všem, kteří mě podporovali za dobu mého studia, a to mým trpělivým rodičům, všem obětavým učitelům z Univerzity Karlovy a především Bohu, který mě naplňoval klidem i ve chvílích největšího stresu.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 15.12.2021

Matyáš Puš

Klíčová slova:

brasileirismus, portugalština, lexikografie, Brazílie, portugalsko-český slovník

Keywords:

brasileirism, Portuguese, lexicography, Brazil, Portuguese-Czech vocabulary

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá zpracováním slovníkových hesel do připravovaného *Portugalsko-českého slovníku brasileirismů*. V teoretické části představuje tým lexikografů, kteří na slovníku pracují, charakterizaci slovníku a popis použité struktury slovníkového hesla. Následuje komentář vybraných lexikografických problémů, které vyvstaly při zpracování slovníkových hesel.

Abstract

The basic goal of this Bachelor thesis is to provide dictionary entries which will make part of the forthcoming *Portuguese-czech dictionary of brasileirisms*. The theoretical part is focused on introducing lexicographical team and characterizing the dictionary, especially the structure of the dictionary entries. The last part of the thesis consists of commentary which is aiming at some of the problems which the author of this thesis faced during the making of his contribution.

Obsah

1 Úvod.....	7
2 Představení projektu tvorby <i>Porugalsko-českého slovníku brasileirismů</i>	9
3 Slovníkové heslo.....	11
4 Komentáře.....	15
5 Zkratky.....	19
6 Slovník.....	23
7 Závěr.....	44

1 Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá zpracováním slovníkových hesel do chystaného *Portugalsko-českého slovníku brazilské portugalštiny*. Jedná se o kolektivní projekt profesora Černého z Univerzity Palackého v Olomouci.

Práce je dělena do tří hlavních částí – teoretického úvodu, zpracování slovníkových hesel a komentářů. Součástí teoretické části práce je představení lexikografického týmu, vymezení termínu *brasileirismus*, charakteristika zpracovávaného slovníku a poukázání na způsob, jakým bylo přistupováno ke strukturování jeho hesel.

Za teoretickou částí následuje samotné zpracování slovníkových hesel, která byla autorovi v rámci práce na slovníku přiřazena (str. 727-766 v *Pequeno Dicionário Brasileiro da Língua Portuguesa*). V poslední kapitole jsou okomentovány vybrané problémy, které při zpracování hesel vyvstaly.

Zásadní motivací pro vytvoření nového, dalšího slovníku je skutečnost, že aktuálně jsou k dispozici jen takové česko-portugalské slovníky, které se predominantně zaměřují na lexikon evropské portugalštiny, který sám o sobě při komunikaci s Brazilci nemusí být dostačující.

Brazilský lexikon je výjimečný v tom, že byl na rozdíl evropského za dobu svého vývoje ovlivňován desítkami odlišných národů a jejich jazyků, např. indiány (jazyk tupí aj.), otroky přivezenými ze Západní Afriky (jazyky yoruba, kimbundu aj.) nebo přistěhovalci, kteří přišli na konci 19. století do Brazílie za prací (italština, japonština, němčina, polština, čínština, čeština aj.).

Jedním z hlavních motivů pro systematické zpracování brazilského lexikonu je prudce se rozvíjející obchod. Přesotože většina obchodních smluv a obchodních dokumentů je dnes uzavírána v angličtině, znalost brazilské varianty portugalštiny nabývá v posledních desetiletích na významu, a to především z hlediska psychologie úspěšného obchodování. Ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky uvádí, že 'Brazílie je druhou nejčastější destinací českých exportů do Latinské Ameriky.'¹ Brazílie momentálně hledá to, co zrovna Česká republika může nabídnout, t.j. dodavatele strojního průmyslu, hnojiv, počítačových technologií, automatizace aj.

Klíčovou roli pro uzavírání úspěšných obchodních transakcí hraje v mentalitě latinskoamerických podnikatelů osobní poznání obchodního partnera. Nedílnou součástí

¹ <https://www.mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-obchod-dle-teritorii/severni-a-jizni-amerika-a-karibik/technologicka-spoluprace-a-prilezitosti-pro-ceske-firmy-smerujici-do-brazilie--246943/>

obchodních jednání jsou proto i dlouhé neformální rozhovory a osobní setkání, jejichž cílem je hlubší poznání obchodního protějšku, které je klíčové pro úspěch celého byznysu.

Prokáže-li při těchto příležitostech vyslaný český delegát schopnost ovládat přímo brazilskou variantu portugalštiny, vzbudí důvěru a sympatie, které mohou zásadně rozhodnout o budoucí spolupráci.

Další důležitou oblastí, ve které bude slovník významným přínosem, je kultura. Stále rostoucí zájem Čechů o brazilskou kulturu se projevuje např. v tom, že již léta existuje spolupráce mezi českým akademickým prostředím a Asociací brazilianistů a že na brazilskou kulturu a literaturu se ve větší či menší míře zaměřují všechna česká akademická pracoviště vyučující portugalštinu.

Závěrem teoretické části uvádí autor problémy, se kterými se setkal při zpracovávání jednotlivých hesel a nastiňuje jejich řešení. Tato řešení představují přínos pro soudobé lingvistické bádání jak pro zkušené vědecké kapacity, tak pro studentské elévy v oblasti lingvistické teorie a praxe.

Hlavní motivací pro tuto bakalářskou práci byla tedy vize přínosu, který tento slovník bude představovat pro praktické potřeby jeho konkrétních koncových uživatelů v jednotlivých odvětvích ekonomiky a kultury. V tomto přínosu spatřujeme také hlavní smysl této práce, jejímž cílem je přeložit vybranou část slovníkových hesel a přispět tak k publikaci celého slovníku.

2 Představení projektu tvorby

Porugalsko-českého slovníku brasileirismů

V roce 2021 prof. J. Černý inicioval lexikografický projekt, který má za cíl sestavit slovník exkluzivně zaměřený na brasileirismy – *Portugalsko-český slovník brasileirismů* (dále někdy v této práci uvedený jako Slovník brasileirismů).

Při založení termínu brasileirismus se profesor Černý se inspiroval svým před třemi roky vydaným slovníkem – *Španělsko-český slovník amerikanismů*², který se zaměřuje na *amerikanismy*, to jest na španělské dialektismy používané lidmi na americkém kontinentě. Brasileirismus je definován jako slovo, jehož původ a běžné místo výskytu se váže výhradně na území Brazílie, jinak řečeno brasileirismus je dialektismus brazilského dialektu. V evropské variantě portugalštiny jsou slova, která mají stejnou formu jako brasileirismy, ale jiný význam, např. brasileirismus *rapariga* má význam prostitutka, ale nikoliv už význam *dívka* jako v evropské variantě portugalštiny; taková slova nelze považovat za brasileirismy. Brasileirismy se můžou dále dělit na menší regionalismy (viz kapitola 3).

Na začátku projektu prof. Černý nejprve ustanovil, jakou bude mít Slovník brasileirismů funkci a na koho bude cílit. Na základě motivů zmíněných v kapitole 1 se rozhodl, že by měl především sloužit lidem, kteří se zajímají o brasileirismy, Brazílii a překlad mezi brazilskou portugalštinou a češtinou. Dále rozhodl, že by slovník měl být koncipován částečně i jako encyklopedický, a to proto, aby mohl sloužit nejen lidem znalým portugalštiny. Jedno z kontroverzních rozhodnutí bylo, že stejně jako Slovník amerikanismů bude i Slovník brasileirismů vypracován bez přímého použití jazykových korpusů. S takovým rozhodnutím jde razantně proti současným lexikografickým trendům, a někdy se proto musí jeho lexikografický tým vypořádat se zpracováním významu trochu netradičním způsobem (viz 4.5).

Za dvacet let práce na *Španělsko-českém slovníku amerikanismů* profesor Černý nabyl spoustu zkušeností, které pak aplikoval i na Slovník brasileirismů. Příkladem je třeba samotná struktura hesla, která bude blíže okomentována v kapitole 3.

2 *Španělsko-český slovník amerikanismů*: Diccionario de americanismos español-checo. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018.

Na Slovníku brasileirismů bude profesor Černý spolupracovat s lexikografickým týmem složeným ze studentů z portugalské filologie na UP Olomouc, UK Praha a případně i z jiných univerzit. Počítá se s tím, že studenty zaujme možnost zapojit se do práce na slovníku formou seminárních, bakalářských i magisterských prací, zejména proto, že si prohloubí své znalosti o portugalské a brazilské variantě portugalštiny a že se jim tak nabízí také využití jejich prací v praxi. Výchozím zdrojem pro tvorbu Slovníku brasileirismů je slovník *Pequeno Dicionário Brasileiro da Língua Portuguesa*³(občas v této práci uvedený jako PDB). Byl vydaný v roce 1951, a je proto dnes už zastaralý (samozřejmě pomíjí počítače, mobily, sociální sítě apod.), tudíž připravovaný slovník bude muset být později doplněn materiálem z modernějších slovníků. Studenti dostanou v daném zdrojovém slovníku přidělený určitý počet stran, na kterých budou muset najít brasileirismy (např. v PDB označené jako Bras.), které pak za pomoci dalších slovníků a internetu budou aktualizovat a převádět do specifické formy překladového Slovníku brasileirismů uvedené v kapitole 3. Odhaduje se, že kompletní slovník se bude zpracovávat ještě řadu let, a to v závislosti na tom, kolik spoluautorů se projektu zúčastní.

3 DE LIMA, Hildebrando – BARROSO, Gustavo et al.: *Pequeno Dicionário Brasileiro da Língua Portuguesa*, 9.^a edição. Rio de Janeiro, São Paulo, Salvador 1951, 1310 págs. (PDB).

3 Slovníkové heslo

V této kapitole budou přiblížena pravidla, na jejichž základě se zpracovávají hesla do připravovaného Slovníku brasileirismů. Pravidla byla určena prof. Černým a jsou v souladu s funkcí a cílem celého slovníku (viz kapitola 2). Je nutné, aby pravidla zůstala od začátku až do konce projektu beze změny, protože se vztahují na každou část slovníkového hesla, a kdyby se měla někdy upravit, bylo by to v podstatě stejné, jako kdyby se začal dělat celý lexikografický projekt od začátku, což je z mnoha zřejmých důvodů nepřijatelné.

Slovníkové heslo se dělí na několik specifických částí, které mají pevné postavení a jsou seřazeny následovně: lemma, gramatický aparát, stylistický kvalifikátor, geografický aparát, ekvivalent(y), odkazový aparát a zdroje. Navíc do struktury hesla patří i pomocný aparát, který své pevné umístění nemá.⁴ Na následujícím příkladu je možné vidět, jak vypadá typické slovníkové heslo ve Slovníku brasileirismů:

pevide, f., lid. **(1)** (ES, RJ): kořalka; viz: *cachaça*; (PDB).

pevide – lemma

f. – gramatický aparát

lid. – stylistický kvalifikátor

(1) – číselné označení ekvivalentu

(ES, RJ) – geografický aparát

kořalka – ekvivalent

viz – pomocný aparát

(PDB, PČ2) – zdroj

Z výše uvedeného příkladu je zřejmé, že první oddíl každého slovníkového hesla je lemma. Píše se vždy s malým počátečním písmenem a tučně. Řadí se podle abecedy. Podléhá standardizované gramatické formě, např. podstatné jméno bude vždy v prvním pádu a sloveso v infinitivu atd. V případě, že má syntagmatickou variantu (dubletu), připojuje se za ně v závorce, např.:

piacururu (pia-cururu), m. **(1)** (BR): ryba; viz: *peixe-sapo*; (PDB).

⁴ Podrobnější vysvětlení viz dále v této kapitole.

Gramatický aparát poskytuje informaci o slovním druhu daného lemmatu. Pokud však stojí u podstatného jména nebo slovesa, uvádí pouze informaci o jeho flexi, trpnosti či tranzitivitě, které v sobě přirozeně zahrnují vynechanou informaci o slovním druhu.

Stylistický kvalifikátor nese informaci o příslušnosti k stylovým oblastem, spisovnosti či míře expresivnosti. Kvalifikátor stojí buď před číselným označením prvního významu hesla, a potom platí pro všechny ekvivalenty v rámci daného lemmatu, nebo je umístěn za číselným označením daného ekvivalentu, a pak se vztahuje pouze k němu samotnému. V jistých případech může být stylistický kvalifikátor i součástí glosy, např.:

pirralho, m. (1) (BR): osoba dospělého vzezření a dětské mentality
(lid. přerostlé dítě); (PDB).

Geografický aparát uvádí informaci o tom, na jakém území Brazílie se používá daný brazilský dialektismus, resp. brasileirismus. Geografický aparát vymezuje území použití každého lemmatu s různou přesností. Na lemmata, která se používají po celém území Brazílie, se aplikuje geografický aparát (BR). O něco přesnější je vymezení na základě světových stran, např. (svBR) – severovýchodní Brazílie. Ještě přesnější vymezení pracuje s územími jednotlivých států brazilské federace, např. (SP). Poslední druh vymezení dále zpřesňuje území federativních států za pomoci světových stran, např. (zápSP – západní část státu São Paulo). Poslední dva zmíněné druhy geografických aparátů se mohou mezi sebou kombinovat, např.:

pescocear, tr. (1) (jižBR): dát kořalku (např. do jídla); (2) (RS): uhýbat krkem ze strany na stranu (např. o koni, kterého uzdí); (PDB).

Jelikož se geografický aparát na rozdíl od gramatického aparátu nevztahuje na celé lemma, ale pouze na jednotlivé ekvivalenty, stojí až za jejich číselným označením. V rámci jednoho hesla se může vyskytovat několik takových aparátů, přičemž každý působí svou valencí na všechny následující ekvivalenty, dokud nenarazí na další geografický aparát, který valenci předešlých aparátů přebije, např.:

pernetear, intr. (1) (BR): hodně dupat; (2) (RS): kulhat, belhat se; (3) klopýtnout (přenes.), selhat; (PDP, PČ2).

Na příkladu výše první ekvivalent patří pod geografický aparát (BR), ale ekvivalent dva a tři už patří pod aparát (RS).

Za geografickým aparátem následuje ekvivalent významu slova. K pochopení toho, jak se ve Slovníku brasileirismů přistupuje k ekvivalentu, je nejprve potřeba vysvětlit, co znamená lingvistický pojem ekvivalence.

„Ekvivalence je vztah mezi lexémem v určitém významu výchozího jazyka a formou cílového jazyka založený na jejich (téměř) identickém, resp. vysoce podobném významu a funkci. Členy, koncovými termíny tohoto vztahu jsou ekvivalenty.“⁵

Z citátu vyplývá, že ekvivalent je lexikografická forma, která by se měla významově a funkčně co nejvíce podobat definici určitého významu daného výchozího slova. Jinými slovy mezi určitým významem daného výchozího slova a vybranou formou ekvivalentu by měla být co největší ekvivalence.

Existují tři formy ekvivalentu: lexém, výklad a příklad. Výběr formy záleží na tom, jestli dokáže plně vyjádřit požadovaný význam a zároveň nezabrat zbytečně mnoho místa. Z toho vychází, že se preferuje použít lexém, protože je zpravidla kratší a teprve když není lexém dostačující, přistupuje se k výkladům. Výklad by měl pomoci co nejméně mnoha slov vysvětlit co neúplněji daný význam. Výklady se nepodobají přirozené řeči, jelikož obsahují slovesa v infinitivním tvaru a postrádají jakékoliv emoční zabarvení. Zjednodušení větné formy příkladu má za důsledek, že zpravidla není zakončený tečkou.

K příkladům se přistupuje pouze v případě, že jsou ve zdrojovém slovníku k dispozici (což se moc často nestává). Příklady nikdy nestojí samy o sobě; vždy doplňují buď lexém či výklad, např.:

piançar, intr. **(1)** (BR): dychtit (po něčem); př.: *estou piançando por uma viagem*;
(PDB).

Běžnou pomůckou pro zvýraznění relevantního odstínu či části významu, popř. funkce dané formy ekvivalentu, je glosa. Nejedná se další o formu ekvivalentu či část slovníkového hesla, ale pouze o pomocný aparát, který se může vložit buď před, nebo za glosovaný výraz v daném ekvivalentu, např.:

perna-manca, f. **(1)** (BR): trám, prkno, fošna, traverza (dřevěná); **(2)** pražec; (PDB,
PČ2, NET).

V příkladu výše specifikuje glosa z jakého materiálu je traverza, protože by teoreticky mohla být např. i z kovu, což však v tomto případě není. Kromě zpřesňování významu či funkce

⁵ ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata, ed. *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. Linguistica. str. 238

může glosa sloužit i jako prostředek, který nahrazuje zbytečně dlouhé definice a obsahově přetížené věty, např.:

peludear, intr. **(1)** (jižBR): strávit mnoho času vyprošťováním přívěsu z bláta (s velkou námahou); (PDB).

Za ekvivalentem stojí odkazový aparát a slouží jako referenční bod, který se odkazuje na heslo ze Slovníku brasileirismů, které s ním sdílí synonymní vztah. Ne všechny ekvivalenty mají synonyma, a proto také ne každý ekvivalent bude mít odkazový aparát. Odkazový aparát se může odkazovat buď na reprezentativní heslo (neboli heslo, které zastupuje skupinu synonym), či na odkazové heslo (heslo, které zastupuje zbytek této skupiny a jeho obsah je zredukovaný). Toto rozdělení existuje proto, aby se ušetřilo místo. Odkazový aparát musí být vždy uvedený pomocnými značkami, které uvádí jakou pozici heslo v synonymním vztahu zastupuje:

- Syn. – Odkazuje ekvivalent na reprezentativní synonymum.
- Var. – Odkazuje ekvivalent na reprezentativní variantu.
- viz – Odkazuje se na odkazové heslo.

Rozlišuje se rozdíl mezi variantou a synonymem. Oba odkazové aparáty staví dané dva výrazy do vztahu synonymie, avšak varianta navíc označuje fakt, že výrazy pocházejí ze stejného slovního základu, např.:

pariparoba, f **(1)** (BR): rostlina; ■ Var.: periparoba; (PDB).

To, zdali se ve slovníkovém hesle nachází stylistický/odkazový aparát, závisí na vlastnostech daného lemmatu. Ostatní zmíněné články jsou však povinně přítomné v každém hesle.

Posledním oddílem každého slovníkového hesla je zdroj. Pokud se při zpracovávání hesla čerpá informace z internetových slovníků, encyklopedií atd., jeho zdroj bude obsahovat zkratku NET. Konkrétní odkaz na webovou stránku se neuvádí z důvodu zachování principu úspornosti. Pokud se však při zpracování hesla použily informace z knih, uvedly se ve zdroji odkazy na jejich přesné názvy, protože jich bylo zpravidla méně.

4 Komentáře

V této kapitole budou uvedeny komentáře autora k několika problémům, na které narazil při zpracování slovníkových hesel do Slovníku brasileirismů. Na rozdíl od třetí kapitoly, ve které se prezentovala neměnná fakta, v této kapitole si autor dovoluje polemizovat nad správným řešením daných problémů, z kterých mohou čerpat i ostatní členové lexikografického týmu, a dojít ke svým vlastním závěrům.

4.1 Kompromisy mezi zásadami

Autor si ustanovil, že z důvodu, aby práce na Slovníku brasileirismů probíhala v jednotném duchu, měla by podléhat tzv. lexikografickému „*styleguide*“⁶, resp. souhrnu lexikografických zásad. Tyto zásady si někdy mohou navzájem odporovat, což pak vede ke kompromisům. Autor se inspiroval *styleguide* představeném v publikaci *Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého*⁷, jež je složený z pěti principů: jednoty, úspornosti, střídmosti, srozumitelnosti a úplnosti. Nejdřív budou uvedeny jejich stručné definice a pak přijde komentář k vybraným kompromisům.

Princip jednoty říká, že by měla být jednota ve zpracování jednotlivých částí slovníku, které se opakují. *Princip úspornosti* říká, že pokud to jde, je žádoucí se snažit, aby obsah hesla zabíral co nejméně řádků, a papírový výtisk slovníku byl co nejtenčí. *Princip srozumitelnosti* říká, že lexikograf má použít tolik času nebo dostupných jazykových prostředků, aby se došlo k srozumitelnému vyjádření významu hesla. Požadovaná míra srozumitelnosti se odvíjí od cílového uživatele. Slovník pro děti bude přistupovat k výkladu významu jinak, než např. vědecký slovník. *Princip střídmosti* říká, že by slovník neměl obsahovat zaujaté výklady, příklady, glosy atp. To se týká především náboženských a politických názorů či jiných citlivých témat. Někdy může být problém i v přehnaně emocionálním nastavení lexikografa, který pak v důsledku vybírá pouze příklady s negativní nebo pozitivní konotací. Poslední je *princip úplnosti*, který říká, že by každý ekvivalent měl obsahovat plnohodnotný význam hesla.

6 LIŠKOVÁ, Michaela a Martin ŠEMELÍK, ed. *Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého*. Praha: NLN, 2019. str. 98

7 LIŠKOVÁ, Michaela a Martin ŠEMELÍK, ed. *Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého*. Praha: NLN, 2019.

4.1.1 Využití glosy

Občas se při zpracování výkladů zápolilo s kompromisem mezi principem stručnosti a principem srozumitelnosti. Výsledkem byly věty buď nadbytečně složité, či nahrávající na dvojsmysl. Na příkladě:

peludear, intr. (1) (jižBR): strávit mnoho času vyprošťováním přívěsu z bláta (s velkou námahou); (PDB).

vídíme, jak se lze pomocí glosy vyhnout složité větné konstrukci. Na dalším příkladě:

pindopeua, f. (1) (BR): boční (rovná) stěna rybářské vlečky postavená z palem; (PDB).

je znázorněno jak se lze vyhnout konfliktu mezi volným přívlastkem a pevnou strukturou ustáleného slovního spojení. Pokud by se vynechala glosa, a místo ní vytvořil výraz *boční, rovná stěna*, narušil by se ustálený výraz *boční stěna*. Glosa v tomto případě funguje jako klasická výpustka, tedy poskytuje dodatečnou informaci bez toho, aby narušila okolní strukturu věty.

4.1.2 Kombinace slovních druhů

Kdyby se při zpracovávání lemmat, která měla valenci přídavného jména a zároveň zpodstatnělého přídavného jména, dodržovala struktura hesla přítomná v PDB, docházelo by ke zbytečnému plývání místa (nedodržování principu úspornosti), např.:

perdigoteiro, adj/subst. (1) m. (BR): někdo, kdo při rozhovoru prská na ostatní; (2) o někom, kdo prská na ostatní; (PDB).

Autor přišel na to, že použitím výrazu *o někom* lze zahrnout obě gramatické kategorie do jednoho ekvivalentu, např.:

perdigoteiro, adj/subst. (1) (BR): o někom, kdo při rozhovoru prská na ostatní; (PDB).

V češtině se obdobně vyskytují slova, která mohou být zároveň zpodstatnělá přídavná jména a přídavná jména (např. slovo *známá*), avšak oproti portugalštině s mnohem menší frekvencí. Tím pádem šance, že by se k výchozímu slovu našel odpovídající lexém, je velmi mizivá. Zajímavé je, že zrovna slovo *perdigoterio* by se dalo přeložit jako *prskal*, což je slovo, které náleží do dvou kategorií slovního druhu, a to slovesa v třetí osobě minulého času a podstatného jména.

V jistých případech zjednodušovat zpracování lemmat s gramatickým aparátem *adj/subst.* nešlo, např. pokud v sobě jeden z ekvivalentů nesl význam navíc, který druhý ekvivalent nezahrnoval, např.:

piranga, adj/subst. (1) adj. (BR): červený (2) m. (BR): červená hlína (jíl); (PDB).

Hesla, která mluví o příslušnících indiánských kmenů, už byla zpracována jinými autory podle stanovené šlabony:

peruana, adj/subst. (1) m/f. (BR): příslušník stejnojmenného kmene; ► kmen

žil na březích Rio Branco; (2) adj. (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

nedávalo by tudíž smysl, aby si autor prosazoval zjednodušený zápis, a tak porušoval princip jednoty, který stojí nad principem úspornosti.

Princip jednoty platí i pro adjektiva a substantiva, která nejsou součástí jednoho lemmatu. Verbální adjektiva, např. *mající*, *vypadající* autor vyhradil pouze pro adjektiva, a to i z důvodu, že některá přídavná jména jinak vyjádřit nelze, např.:

pesado, adj. (1) (BR): mající smůlu ve všem, co dělá; (PDB, NET).

Naopak u substantiv se autor rozhodl, že budou výlučně rozvíjena vztažným zájmenem "kt.":

pinguela, f. (1) (BR): prkno položené přes řeku, kt. slouží jako most; (PDB).

~~**pinguela**, f. (1) (BR): prkno položené přes řeku sloužící jako most; (PDB).~~

4.1.3 Přibližný výklad

Lemmata s významem týkajícím se ryb, jejichž název byl přejatý z jazyka tupí, systematicky nedodržovala princip úplnosti, protože místo latinského druhu a čeledi, poskytovala pouze vágní pojmenování:

Perambeba, s. f. (1) (Bras.): nome de um peixe do mar.

Důvod je nejspíš takový, že názvy ryb získali lexikografové přímo od rodilých mluvčích tupí, kteří vědeckou klasifikaci ryb ani neznali. Autor se rozhodl, že se v takových případech bude používat zápis:

perambeba, f. (1) (BR): název jisté mořské ryby; (PDB).

Současný ekvivalent zdaleka nenaplnuje dostatečnou ekvivalenci, a proto jej lze považovat pouze za orientační. Je důležité, aby se ve všech podobných heslech používal stejný zápis, zaprvé z důvodu, aby se zachoval princip jednoty a zadruhé, aby se nepletl s významem hesla jako:

pirá, m. (1) (BR): mořské ryba; viz: *acará-muçu*; (2) (← tup.) (BR): ryba (obecně); (PDB,NET).

kde slovo ryba neznázorňuje živočišný druh, ale nadtřídu, což vidíme v příkladu výše, že je upřesněno použitím glosy.

4.2 Mylně označený brasileirismus

Lemma v následujícím příkladě:

politécnico (polytechnico), adj. (BR): mající technické zaměření (o škole);
(PDB).

je zvláštní tím, že se jeho význam nijak neliší od významu v evropské portugalštině, a proto by nemělo být v PDB označeno za brasileirismus. S největší pravděpodobností jde o náhodnou chybu lexikografa.

4.3 Šablona pro faunu a flóru

V Slovníku brasileirismů se nacházejí hesla týkající se flory a fauny, která se zpracovávají podle předurčené šablony. Ta nemusí být pro všechny zcela pochopitelná, a proto ji stručně na následujícím příkladu vysvětlím:

piracanjuba (piracanjuva, piracanjuvira) m. (1) (BR): ryba brykon
laplatský (*Brycon orbignyanus*) z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB).

Heslo je nejprve uvedeno generickým pojmenováním daného živočišného druhu (pták, ryba atd.). Pokud existuje, což se u brazilského lexikonu moc často nestává, následuje český název druhu živočicha, celý napsaný malými písmeny. Pokračuje latinské pojmenování druhu živočina napsané s počátečním velkým písmenem a v kurzivě. Pokud existují oba výše zmíněné názvy, ten latinský se vkládá do závorky; v opačném případě stojí jako reprezentativní název bez závorky. Po názvu druhu živočicha stojí jeho čeleď, jejíž metodika zpracování je stejná jako u druhu.

To by byl postup zpracování hesla. Občas se ale v rámci stejného typu hesla naskytl ještě jeden závažný problém. Stávalo se, že latinský název ryby nebo ptáka ve výchozím slovníku nebyl aktuální. Všechna pojmenování je před zpracováním hesla nutné ověřit. Se starým latiniským názvem se nemohlo hledat na *wikipedia.org* jako obvykle, ale bylo třeba se uchýlit k alternativnímu prostředkům jako *aquatab.net* (encyklopedie ryb) a *avibase.bsc-eoc.org* (encyklopedie ptáků), kde se často vyskytují všechny staré názvy spolu s tím aktuálním. Navíc tam bývají české názvy, které se na *wikipedia.org* příliš často u exotických rostlin neobjevují.

4.4 Výběr a řazení ekvivalentů a synonymních významů

Pro lexikografa pracujícího na Slovníku brasileirismů je jeden z nejtěžších úkolů vybrat a seřadit ekvivalenty a jejich případná synonyma.

Za prvé okomentuji otázku výběru. Cílové heslo může mít jeden nebo více ekvivalentů. Každý z těchto ekvivalentů je reprezentován buď jedním nebo více výrazy. Pokud mezi dvěma výrazy není dostatečná významová podobnost, platí pravidlo, že nesmějí být součástí stejného ekvivalentu. Na otázku, zdali jsou si dvě slova dostatečně významově podobná, není bez použití korpusů vůbec lehké zodpovědět. V následujícím příkladu:

pendenga, f. [PO: *pendência*] **(1)** (BR): nesrovnalost; **(2)** (BR): hádka, spor **(3)** rvačka; **(4)** rivalita; ■ Var.: *pendanga*; (PDB, NET).

vidíme, že není zcela jasné, jestli by slova *hádká* a *spor* měla spolu sdílet tený ekvivalent. Navíc slovo *briga*, které je přeloženo jako *rvačka* se dá použít podle *Portugalsko-českého slovníku*⁸ i ve významu *spor* nebo *hádká*, tudíž by teoreticky mohlo být v ekvivalentu číslo dva. V takových případech spoléháme především na intuici a na zdoje jako výše zmíněný slovník.

Za druhé okomentuji otázku řazení. Řadit se mohou buď celé ekvivalenty nebo jejich synonymními výrazy.

Pokud jde o řazení ekvivalentů, měl by se především brát ohled na četnost použití ve výchozím jazyce, resp. brazilské portugalsině. Pokud nemá lexikograf s lemmatem osobní zkušenost či nemá možnost si najít v korpusu, jak frekventovaně se daný výraz používá, výběr pořadí ekvivalentů se mu řádově ztíží. V následujícím příkladu není určení pořadí ekvivalentů na základě čisté intuice v podstatě možné:

pensão, f. **(1)** (BR): penzion (malý rodinný hotel); **(2)** krabičková dieta (pravidelná donáška jídel domů); (PDB, NET).

Zvláštní případ řazení ekvivalentů nastává, pokud se v heslu vyskytuje několik různých geografických aparátů. Na následujícím příkladě:

piaba, f. **(1)** (BR): říční rybka leporinus copelandův (*Leporinus copelandi*) z čeledi úzkotlamkovitých (*Anostomidae*) ► používaná pouze jako návnada; ■ Var.: *piava*; **(2)** (PE): málo (něčeho), maličkost; (PDB, NET).

vidíme, že lemma *piaba* je pravděpodobně mnohem častěji používáno ve významu *málo(něčeho)*, než ve významu *říční rybky*, přesto ale stojí až na konci, protože geografický

8 JINDROVÁ, Jaroslava a Anton PASIENKA. *Portugalsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2005. ISBN 80-7335-061-0.

aparát má přednost před relevantností významu. Heslo by mělo být sestaveno takovým způsobem, že nejdřív stojí ekvivalenty s aparátem (BR) a až po nich regionalismy jako např. (PE).

Synonyma se řadí podle jejich příznakovosti. Tento znak u daných slov se v běžné lexikografické praxi opět zjišťuje za pomoci jazykových korpusů, ale oproti předchozímu případu, většinou to lze vyřešit na základě pouhé intuice. Na následujícím příkladu:

pequito, m. (1) (BR): dítě, maličký, prcek; (PDB).

je vidět, že slovo *dítě* je čistě neutrální, resp. nejmíň příznakové, *maličký* v sobě nese už jistou míru emočnosti a *prcek* stojí na posledním místě, jelikož nese dokonce jistou míru vulgárnosti. Pokud jsou synonyma řazena podle příznakovosti, jsou v důsledku podstaty jazyka zároveň řazena podle frekvence výskytu.

5 Zkratky

Brazilské státy:

AC	Acre
AL	Alagoas
AM	Amazonas
AP	Amapá
BA	Bahia
CE	Ceará
DF	Distrito Federal
ES	Espírito Santo
GO	Goiás
MA	Maranhão
MG	Minas Gerais
MS	Mato Grosso do Sul
MT	Mato Grosso
PA	Pará
PB	Paraíba
PE	Pernambuco
PI	Piauí
PR	Paraná
RJ	Rio de Janeiro
RN	Rio Grande do Norte
RR	Roraima
RS	Rio Grande do Sul
SC	Santa Catarina
SE	Sergipe
SP	São Paulo
TO	Tocantins

Indiánské jazyky:

guar.	guaraní
jor.	jorubština (afr.)
keč. (kič.)	kečujština
kim.	kimbundu (afr.)
tup.	tupí
tup/guar.	tupí/guaraní
umb.	umbundu (afr.)

Obecné:

←	z jazyka, odvozeno od
■ Syn.:	synonyma
■ Var.:	varianty
►	encyklopedické vysvětlení
●	začátek nového pramene
/	a také, nebo
^{1,2} atd.	různé významy jednoho hesla
(BR)	výraz užívaný v Brazílii
(PO)	výraz užívaný Portugalsku
(PO, BR)	v obou zemích
(BR > PO)	mnohem častější v Brazílii
(BR → PO)	brazilský výraz užívaný v Portugalsku
[P: xxx]	v evropské portugalštině

adj.	adjektivum
adj/subst.	adjektivum i substantivum
adv.	adverbium
afr.	africký, -ého původu
amer.	americký
angl.	angličtina
braz.	brazilský
cik.	cikánština
citosl.	citoslovce

čisl.	číslovka
eufem.	eufemismus
f.	femininum, rod ženský
fr.	francouzština
hanl.	hanlivě
hovor.	hovorově
ind.	indiánský
intr.	intransitivní sloveso
iron.	ironicky
it.	italština
jaz.	jazyk(y)
již.	jižní
jižBR	jižní Brazílie
JižAm	Jižní Amerika
jv	jihovýchodní
jz	jihozápadní
lat.	latina, latinsky
lid.	lidový
m.	maskulinum, rod mužský
m/f.	mužský i ženský rod
málo užív.	málo užívané
morfol.	morfologie, morfologicky
myt.	mytologie, mytologický
např.	například
neg.	negativní, záporný
někt.	některý
neprav.	nepravidelný
onomat.	zvukomalebný
pl.	množné číslo
PO	Portugalsko
port.	portugalský, portugalská
př.	příklad
předl.	předložka

přenes.	přeneseně
přísl.	příslušný
sev.	severní
sevBR	severní Brazílie
slang	slangově, slang, žargon, hantýrka
spoj.	spojka
stol.	století
stř.	střední
suf.	přípona
sv	severovýchodní
sz	severozápadní
šp.	španělský, španělština
tr.	tranzitivní sloveso
tr/intr.	tranzitivní i intransitivní sloveso
tr/zvrat.	tranzitivní i zvrtné sloveso
urug.	uruguayský
venk.	venkovský
vulg.	vulgární
vých.	východní
vyj.	vyjadřuje
záp.	západní
zdrob.	zdrobnělina
zejm.	zejména
zvrat.	zvrtné sloveso

6 Slovník

Tato kapitola obsahuje slovníková hesla zpravovaná autorem z výchozího slovníku *Pequeno Dicionário Brasileiro da Língua Portuguesa* (str. 727-766) jako příspěvek do připravovaného *Portugalsko-českého slovníku brasileirismů*. Pro zpřehlednění jsou hesla seskupena pod čísla stránek PDB, odkud byla zpracována. Z důvodu, aby se předešlo problémům s plagiátorstvím, jsou modře označená hesla, která autor práce nezpracoval sám, ale byla mu poskytnuta učitelem nebo kolegy.

[928]

peludear, intr. (1) (jižBR): strávit mnoho času vyprošťováním přívěsu z bláta (s velkou námahou); (PDB).

peludo, adj/subst. (1) **adj.** (BR): **mající hodně štěstí**; (2) označení zvířete neznámé rasy; (3) (AM): snadno podrážditelný; (4) m. (BR, RS): viz: *tatuepeba*; (5) zaměstnanec koňského cirkusu pověřený sbíráním předmětů, kt. odložili vystupující umělci; (6) opilost; (7) **tomar um** ~ (BR): opít se, namazat se; (8) **tirar um** ~ (BR, RS) vyprostit vůz z bažiny či díry, kde se mu zasekla kola (s obtížemi); (PDB, NET).

tatuepeba,

penacheiro, m. (1) (BR): druh štetkovce *Callistemon rigidum* nebo nověji *Callistemon lophantum* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); ■ Var.: *pennacheiro*; (PDB).

pennacheiro, m. (1) (BR): rostlina; viz: *penacheiro*; (PDB).

penal, m. (1) (BR): penál; ■ Var.: *pennal*; (PDB).

pennal, m. (1) (BR): penál; viz též: *penal*; (PDB).

penálogo, m. (1) (BR): odborník na trestní právo; (PDB).

penanguba, f. (1) (BR): strom *Machaerium pedicellatum* z čeledi bobovitých (*Fabaceae*); ► má velmi tvrdé odolné dřevo využívané ve stavebnictví; (PDB).

penaroso, adj. (1) (BR, RS + někt. port. provincie): (1) žalostný; (2) bolestivý; (3) lítostivý; (4) zarmoucený, zkroušený; (5) působící soucit; (PDB, NET).

penca, f. (1) (BR): stopka, na kt. visí jednotlivé banány (střední část trsu); (2) (BR): stopka, na kt. visí jednotlivé plody; např. třapina; ► střední část hroznu vinné révy, na kt. visí jednotlivé bobule; (3) (BR): viz: *quantidade*; (4) (RS): dostihy, závod s účastí mnoha koní; (5) **em** ~ (BR): ve velkém množství; (PDB, NET).

quantidade

pendanga, f. (1) (BR): hádka; viz: *pendenga*; (PDB).

pendas, f., pl. (← *prendas*) (1) (BR, PE): části oděvu; (2) dárečky; (3) vlohy (nadání); (PDB).

pendenga, f. [PO: *pendência*] (1) (BR): hádka, spor, rozepře (2) rvačka; ■ Var.: *pendanga*; (PDB, NET).

[929]

pendente, f. (1) (BR): svah; viz: *vertente*; (PDB).

vertente,

pendoado, adj. (1) (BR): o kukuřici apod., když nasadí samčí květy; (PDB).

pendoar, intr. (1) (BR): viz: *apendoar*; (PDB).

apendoar,

pendura, f. (1) **estar na** ~, lid. (BR): být na mizině (bez peněz); (PDB, NET).

pendurado, m. (1) (BR): prudký svah, velmi strmý terén; (PDB, NET).

peneira, f. (1) (BR): drátěná síťka umístěná napříč komínu parní lokomotivy z důvodu omezení úniku jisker; (2) jemný déšť; viz též: *chuvisco*; (3) (BR): slamák; viz: *chapeu de palha*; (PDB).

chuvisco,

chapeu de palha,

peneirar, intr/zvrat. **(1)** intr. (BR): poprchávat; **(2)** zvrat. (BR, RS): celý se třást (o vzpínajícím se a poskakujícím kroceném hříběti); **(3)** (BR): třepat za letu křídly; **(4)** (BR): sledovat z ulice tanec či oslavu v domě; (PDB).

penetra, m/f., slang **(1)** (BR): osoba, kt. chodí na tancovačky, do kina, na oslavy atd. bez pozvání či lístku, vstupenky; (PDB).

pengó, m. **(1)** (sevBR): pitomec, magor; viz: *tolo*; **(2)** nevkusně oblečený člověk; **(3)** kulhavec; (PDB, NET).

tolo,

penhor, m. **(1)** *casa de ~es* (BR): zastavárna; (PDB).

[930]

penico, m., slang **(1)** (BR): zaleknutí, známka slabosti či poražení, přiznání porážky; (PDB, NET).

pé-no-chão, m. **(1)** (BR): venkovan žijící na jihu Brazílie; viz: *caipira*; (PDB).

caipira,

penosa, f., lid. **(1)** (AL): krůta; ■ Var.: *pennosa*; (PDB).

pennosa, f., lid. **(1)** (BR): krůta; viz: *penosa*; (PDB).

pensão, f. **(1)** (BR): penzion (malý rodinný hotel); **(2)** krabičková dieta (pravidelná donáška jídel domů); (PDB, NET).

pensionista, f. **(1)** (BR): osoba, kt. je ubytovaná v penzionu; **(2)** osoba, kt. dostává krabičkovou dietu (pravidelnou donášku jídel domů); (PDB, NET).

penso, adj. **(1)** (BR): visící; **(2)** nakloněný; **(3)** závislý; **(4)** nevhodný; (PDB, NET).

[931]

penteadeira, f. **(1)** (BR): toaletní stolek s velkým zrcadlem; (PDB).

pentear, tr/zvrat. **(1)** tr., novinářský slang (BR): začistit, uhladit, editovat článek, upravit jeho styl; **(2)** zvrat. (BR): česat se; **(3)** toužit po něčem; **(4)** připravovat se; (PDB, NET).

pente-fino, m. **(1)** (BR): malý hřeben s jemnými zuby určený k vyčesávání vši, lupů atd.: ■ Var.: *pente-dos-bichos*; **(2)** všivák, vychytralá osoba, prohnanec (kt. všeho využije); **(3)** hnidopich (osoba kt. na všem hledá sebemenší nedostatky); (PDB, NET).

pente-dos-bichos, m. **(1)** (BR): hřeben; viz.: *pente fino*; (PDB).

penumbrar, tr. **(1)** (BR): tvořit polostín; (PDB, NET).

peoa, f. **(1)** (jižBR): dělnice; viz: *peona*; (PDB).

peona, f. **(1)** (jižBR): dělnice, nádenice v zemědělství; viz též: *peão*; (PDB, NET, PČ2).

peão,

peonada, f. **(1)** (BR): velká skupina zemědělských dělníků, nádeníků; (PDB).

pepé, adj/subst., lid. **(1)** (SP): viz: *coxo*; (PDB).

coxo,

peperômia, f. **(1)** (BR): ozdobná květina *Peperomia Sandersii* z čeledi pepřovníkovitých (*Piperaceae*); (PDB).

pepeúia, f. **(1)** (BR): had *Cyclagra gigas* z čeledi úžovkovitých (*Colubridae*); (PDB, NET).

pepinar, tr/intr. **(1)** tr. (BR): bodnout, štípnout; **(2)** nakrájet na kousičky; **(3)** proděravět; **(4)** tr/intr. (BR): jíst po soustech (pomalu); **(5)** rýpat se v jídle; (PDB).

pepino-de-papagaio, m. **(1)** (BR): ozdobná květina *Gurania multiflora* z čeledi tykvovitých (*Cucurbitaceae*); (PDB, NET).

pepino-do-mato, m. **(1)** (BR): léčivá bylina *Ambellania tenuiflora* z čeledi toješťovitých (*Apocynaceae*); (PDB, NET).

[932]

pepuíra, f. **(1)** (SP): zakrslá slepice; (PDB, NET).

pequena, f. **(1)** (BR): přítelkyně (v romantickém vztahu); (PDB, PČ2).

pequetito, adj. **(1)** (BR): maličký; (PDB, NET).

pequi, m. (1) (BR): ovocný strom *Caryocar brasiliensis* nebo *Caryocar brasiliense* z čeledi karyokarovitých (*Caryocaraceae*); ■ Var.: *pequiá*, *pequizeiro*, *ipequi*; (2) plod tohoto stromu; (PDB, NET).

ipequi, m. (1) (BR): strom; viz.: *pequi*; (PDB).

pequiá, m. (1) (BR): strom; viz.: *pequi*; (2) (RJ) bambusový košík; (PDB).

pequizeiro, m. (1) (BR): strom; viz.: *pequi*; (PDB).

pequiá-amarelo (pequiá-amarello), m. (1) (BR): mohutný strom *Aspidosperma sessiliflorum* nebo *Aspidosperma cuspa* z čeledi toješťovitých (*Apocynaceae*); ► jeho dřevo se využívá pro stavbu lodí, nábytku atd.; (PDB, NET).

pequiá-café, m. (1) (BR): keř *Casearia foetida* z čeledi *Achariaceae*; ■ Syn.: *cafe-bravo*, *pau-espêto*; (PDB, NET).

café-bravo, m. (1) (BR): keř; viz: *pequiá-café*; (PDB).

pau-espêto, m. (1) (BR): keř; viz: *pequiá-café*; (PDB).

pequiá-marfim, m. (1) (BR): saténové dřevo; (PDB, NET).

pequito, m. (1) (BR): dítě, malický, prcek; (PDB).

pequizeiro, m. (1) (BR): strom; viz: *pequi*; (PDB).

pequi, m. (1) (BR): krátkokřídlý pták; viz: *ipequi*; (PDB, NET).

peraíba, f. (1) (BR): název jisté říční ryby; ■ Var.: *perahyba*; (PDB, NET).

perahyba, f. (1) (BR): název jisté říční ryby; viz: *peraíba*; (PDB, NET).

peralta, m/f. (1) (BR): darebák, (2) otrava (osoba); (3) adj. (BR): darebný; (4) adj. (BR): otravný; (PDB, NET).

peraltismo, m. (1) (BR): buranství; (2) skupina buranů; (PDB, PČ2, NET).

perambeba, f. (1) (BR): název jisté mořské ryby; (PDB).

perambeira, f. (1) (BR): útes; (2) propast; (PDB, NET).

perambulação, f. (1) (BR): bloudění, bloumání; (2) potulování; (PDB).

perambular, intr. (1) (BR): bloudit; (2) procházet se; (3) potulovat se; (4) bloumat; ■ Var.: *vaguear*; (PDB, PČ2, NET).

vaguear, tr/intr. (1) (BR): bloudit; viz: *perambular*; (PDB).

perambulatorio, adj. (1) (BR): toulavý; (PDB, NET).

pé-rapado, m. (1) (BR): osoba z nižší sociální vrstvy; (2) chudák; ■ Var.: *pé-rachado*; (PDB, PČ2, NET).

pé-rachado, m. (RS): (1) chudák; viz: *pé-rapado*; (PDB, NET).

perau, m. (1) (BR): prohlubeň; (2) hluboké místo v jezeře či řece; (3) chatrč (ve favele); (4) strž, útes; (5) rokle; (6) nesprávná cesta; (7) (RS): příkrý svah vedoucí k řece; (PDB, PČ2, NET).

percevejo-da-cama, m. (1) (BR): štěnice; (PDB, NET).

[933]

perdida, f. (1) (BR): zcestí; (2) chyba; (PDB, NET).

perdigão, m. (1) (BR): druh křepelky *Taoniscus nanus* z čeledi tinamovitých (*Tinamidae*); (2) pták *Micropygia schomburgkii chapmani* z čeledi chřástalovitých (*Rallidae*); (PDB, NET).

perdigoteiro, adj/subst. (1) (BR): o někom, kdo při rozhovoru prská na ostatní; (PDB).

perdigôto, m. (1) (GO, SP): jistý typ broků; (PDB, NET).

perdizinha-do-campo, f. (1) (BR): pták Strnadec pampový *Embernagra platensis* z čeledi tangarovitých (*Thraupidae*); (PDB, NET).

perdoe, f. (1) (AL): všední, velká taška (většinou vyrobená ze slámy), do kt. si žebráci odkládají almužnu a ostatní lidé většinou nákup z trhů; (PDB, NET).

pereba, f. (1) (BR): vřed; (2) svrab; (3) drobná rána (zranění); (4) (RS): vážná rána pokrytá velmi tvrdým strupem; ■ Var.: *pereva*; (PDB, PČ2, NET).

pereva, f. (1) (BR): vřed; viz: *pereba*; (PDB, NET).

perebagem, f. (1) (sevBR): větší množství strupů; (PDB, NET).

perebento, adj. (1) (BR): mající vředy, svrab či zranění; (PDB).

peregrinismo, m. (1) (BR): barbarismus; (2) cizomluvy; (PDB, PČ2, NET).

perciorá, m. (1) (BR): strom *Embernagra platensis* nebo *casca-preciosa* nebo nověji *Ocotea odorifera* z čeledi vavřínovitých (*Lauraceae*); (PDB, NET).

pereiro, m. (1) (BR): velký strom *Pera glabrata* z čeledi pryšcovitých (*Euphorbiaceae*); (PDB, NET).

[934]

perendengues, m., pl. (1) (BR) ozdobné přívěšky; (2) tretky; (PDB, NET).

perereca, f. (1) (BR): žába *Scinax perereca* z čeledi rosničkovitých (*Hylidae*) ► žije ve stromech blízko vody; ■ Var.: *carapanã-pinima*; (PDB, NET).

carapanã-pinima, f. (BR): žába; viz: *perereca*; (PDB, NET).

pererecar, intr. (1) (BR): nervózně chodit sem a tam; (2) být zmatený; (3) poplést se; (4) (RS): poskakovat; (PDB, PČ2, NET).

perereco, m. (1) (BR): konflikt; (2) nevyzpytatelná hádka; (3) slang (RJ): nespoutaný tanec maxixe (brazílského tanga); ■ Var. (SP): *rôlo*; (PDB, NET).

rôlo, m. (1) (BR): konflikt; viz: *perereco*; (PDB, NET).

pererento, adj. (1) (BR): vypadající jako kámen; (2) bíle skvrnitý; (3) (PR) pokrytý bílými drobnými mraky (o nebi); (PDB, NET).

perfumaria, f. (1) (BR): ironické (zlehčující) označení nápojů, kt. neobsahují alkohol; (PDB, NET).

pergaminho, m. (1) (BR): vysokoškolský titul (obecně); (PDB).

peri, m. (1) (BR): obroučka z řas utvořena odlivem na břehu vody; viz též: *periantã*; (PDB, NET).

periantã, m. (1) (AM): místo, kde se tvoří obroučka z řas (*peri*); ■ Syn.: *matupá*; (PDB).

matupá, m. (1) (BR): břeh pokrytý vodními řasami; viz: *periantã*; (PDB).

[935]

pericote, m. (1) (SP): drdol; viz: *cocó*; (PDB).

perigo, m., slang (1) (BR): kočka, š'abajzna (svůdná žena); (PDB).

periná, m. (1) (BR): rostlina; viz: *paco-catinga*; (PDB).

[936]

periparoba, f. (1) (BR): rostlina; viz: *pariparoba*; (PDB).

pariparoba, f (1) (BR): rostlina; ■ Var.: *periparoba*; (PDB).

periperiaço, m. (1) (BR): rostlina; viz: *papiro*; (PDB).

papiro,

peripitinga, f., lid. (1) (BR): název pro jistou říční rybu; (PDB).

periquitar, intr., hovor. (1) (BR): chodit s nohama do O; (PDB, NET).

periquiteira, f. (1) (BR): strom *Cochlospermum insigne* a *Cochlospermum orinocense* z čeledi orelánikovitých (*Bixaceae*); (PDB, NET).

periquinho, m. (1) (BR): druh papouška; viz: *tui*; (PDB, NET).

periquito, m. (1) (BR): společné jméno pro mnoho různých ptáků z rodů *Conurus*, *Brotogerys*, *Pyrrhura*, *Psittacula*, *Bolborhynchus* (rod *Conurus* je zastoupen 15 různými druhy); (2) (svBR): petrolejka; ■ Syn.: *alcoviteiro*, *bibiano*, *corriqueiro*, *fifó*, *mexeriqueiro*; (3) (BR): drdol (uzel), kt. se dělává ve vlasech chapců; (4) (AM): uzel, kt. si dělají chudí na lemech pláštěů; (PDB, PČ2, NET).

periquito-da-quaresma, m. (1) (BR): druh papouška; viz: *tui*; (PDB, NET).

alcoviteiro,

bibiano,

corriqueiro,

fifó,

mexeriqueiro,

periquito-d'anta, m. (1) (BR): pták; viz: *marianinha*; (PDB).

marianinha,

periquito-rei, m. (1) (BR): papoušek; viz: *jandaia*; (PDB, NET).

jandaia,

[937]

pernambucano, -na, adj/subst. (1) m/f. (BR): obyvatel spolkového státu Pernambuco; (2) adj. (BR): týkající se tohoto státu; př.: *o cultivo da cana-de-açúcar adaptou-se facilmente ao clima pernambucano*; (PDB, NET).

pername, m., lid. (1) (BR): hnáta (tlustá noha); (PDB, PČ2).
perné, m. (1) (BA): pojmenování rybářské lodi; (PDB).

[938]

pernegudo, adj. (1) (BR): mající velké nohy; (PDB).

perneira, f. (1) (MT): beri-beri (nemoc); (PDB).

perneiras, f., pl. (1) (BR): kamaše z kůže či hrubé látky; (2) jezdecké boty; (PDB).

perneta, f. (1) (BR): člověk, kt. má zraněnou nohu, nebo mu jedna chybí; (PDB).

pernetear, intr. (1) (BR): hodně dupat; (2) (RS): kulhat, belhat se; (3) klopýtnout (přenes.), selhat; (PDP, PČ2).

perlongo, m. (1) (BR): sedlová střecha ► s náklonem na obou protilehlých stranách; (PDB, NET).

permanente, m. (1) (BR): permanentka, vstupenka; (PDB, PČ2). • (2) ~s, pl. (BR): bývalí vojáci braz. národní gardy, kt. se stali součástí první braz. policie; (PDB, NET).

perna, f. (1) (svBR): společník, partner (i obch.); (2) **bolear a** ~ (jižBR): rychle seskočit z koně za cílem se zapojit do do boje s protivníkem v bezprostřední blízkosti; (3) **cerrar** ~ (RS): náhle zastavit koně; (PDB, PČ2, NET).

pernada, f. (1) (BR): dlouhá procházka; (PDB, PČ2).

perna-de-moça, f. (1) (BR): ryba; viz: *papa-terra*; (PDB, NET).

papa-terra,

perna-de-pau, m. (1) (BR): dlouhonohý pták *Maçaricão* čeledi kulíkovitých (*Charadriidae*); (2) lid. (BR): hanlivé označení nešikovného fotbalisty; (PDB, PČ2, NET).

perna-de-serra, f. (1) (BR): kus dřeva používaný ve stavebnictví; (PDB).

perna-de-xis, m., lid. (1) (BR): člověk, kt. chodí s nohama do X; (PDB, PČ2, NET).

perna-lavada, f. (1) (BR): pták jeřábek lesní (*Bonasa bonasia*) z čeledi tetřevovitých (*Tetraonidae*); (PDB, PČ2, NET).

perna-manca, f. (1) (BR): trám, prkno, fošna, traverza (dřevěná); (2) pražec; (PDB, PČ2, NET).

pernibambo, adj. (1) (BR): mající roztřesené nohy; (PDP).

pernilongo, adj. (1) (BR): dlouhonohý; ■ Anton.: *pernicurto*; (PDB).

pernoite, m. (1) (BR): přenocování; ■ Var.: *pernoute*; (PDB).

pernoute, m. (1) (BR): přenocování; viz: *pernoite*; (PDB).

pernosticismo, m. (1) (BR): charakteristika někoho kdo je **pernóstico**, adj., lid. (← *pronóstico*) (1) (BR): domýšlivý, povýšený; (2) arogantní, nevrhlý; (3) pedantský; (4) charakteristika někoho, kdo v reakci na cenzuru odpovídá jízlivě, sakrasticky; (PDB, PČ2, NET).

pero, m/f. (1) (BR): označení Portugalců v raných dobách kolonizace (od indiánů); (PDB).

peroá, m. (1) (BR): mořská ryba; př.: *o peroá não tem sabor nem aroma fortes, o que o torna bem agradável para preparar e petiscar*; viz: *acará-muçu*; (PDB).

peroba, f. (1) (BR): strom *Aspidosperma polyneuron* z čeledi toješťovitých (*Apocynaceae*); (2) lid. (BR) rostlina; viz: *butelo*; (PDB, NET).

butelo,

perobal, m. (1) (BR): místo, kde společně rostou stromy nazývané *perobas*; (PDB).

peroba-rosa, f. (1) (BR): strom *Aspidosperma gomezianum* z čeledi toješťovitých (*Apocynaceae*); (PDB).

perobeação, f., slang (1) (BR): otravování, buzerace; (PDB, PČ2).

perobear, intr. (1) (BR): dotírat (na), obtěžovat, otravovat; (PDB, PČ2).

perobeira, f. (1) (BR): strom; viz: *peroba*; (PDB).

perobinha, f. (1) (BR): léčivá rostlina *Leptolobium elegans* z čeledi bobovitých (*Fabaceae*); (PDB, NET).

pêro-botelho, m., lid. (1) (CE): ďábel; viz: *diabo*; (PDB).

perpétua-do-mato, f. (1) (BR): rostlina; viz: *macela-do-mato*; (PDB, NET).

macela-do-mato,

perpétua-roxa, f. (1) (BR): rostlina pestrovka kulovitá (*Gomphrena globosa*) z čeledi laskavcovitých (*Amaranthaceae*); (PDB, NET).

[939]

perreiro, m. (1) (BR): strážce smečky; (PDB).

perregada, f. (1) (jžBR): skupina zbabělců; viz: *perregues*; (PDB).

perregues,

perregar (perreguear), intr. (1) (BR): prokázat se jako slabý, zbabělý, malodušný či bezmocný; (2) ochořet, zeslábnout; (PDB, PČ2).

perregue, adj. (1) (BR): slabý; (2) zbabělý; (3) neohrabaný; (4) natvrdlý (přenes.); (5) špatný; (6) nepoužitelný; (7) neochotný; (8) tvrdohlavý, zatvrzelý, neučenný; (9) vystrašený, sklíčený; (PDB, PČ2, NET).

[940]

peru, m. (1) (BR): radil (ve hře), kibic; (PDB, PČ2).

perua, f. (1) (BR): označení, kterým nazývá pasák ženu žijící nemorální život; (PDB, PČ2).

perua-choca, f. (1) (BR): pták; viz: *surucuá-de-barriga-amarela*, *surucuá-de-barriga-vermelha*; (PDB, NET).

surucuá-de-barriga-amarela,

surucuá-de-barriga-vermelha,

peruana, adj/subst. (1) m/f. (BR): příslušník stejnojmenného kmene; ► kmen žil na březích Rio Branco; (2) adj. (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

peruano, adj. (1) (BR): druh slepice s neopeřeným krkem; (PDB).

peruar, intr. (1) (BR): sledovat utkání (hru, zápas); (PDB).

peru-do-mato, m. (1) (BR): pták; viz: *jacutinga*¹; (PDB, NET).

jacutinga¹

peruinho-do-campo, m. (1) (BR): člověk, kt. chodí rychle; viz: *caminheiro*; (PDB, NET).

caminheiro

peruruca, f. (1) (BR): druh kukuřice; (PDB).

pervagante, adj. (1) (BR): křížující (např. zemí, krajinou), chodící sem a tam, potulující se; (PDB, PČ2, NET).

pesado, adj. (1) (BR): mající smůlu ve všem, co dělá; (PDB, NET).

pescas-em-pé, m. (1) (BR): pták; viz: *vedeta-da-praia*; (PDB, NET).

vedeta-da-praia,

pescante, m. (1) (RS): místo na dostavníku, kde sedí velitel; (PDB, NET).

pescar, tr. (1) (BR): opisovat (při písemné práci); (PDB).

pescocador, adj. (1) (jžBR): charakteristika koně; viz: *pescocero*; (PDB).

pescocear, tr. (1) (jžBR): dát kořalku (např. do jídla); (2) (RS): uhýbat krkem ze strany na stranu (např. kůň, když se uzdí); (PDB).

pescocero, adj. (1) uhýbající hlavou ze strany na stranu při uzdění (o koni); (PDB).

pescotapa, m., lid. (1) (BR): pohlavek; (PDB, PČ2).

pêso, m. (1) (BR): trvalé neštěstí, zlý osud; viz: *caiporismo*; (PDB).

caiporismo,

[942]

pesqueiro, adj. (1) (BR): větvoví vhozené do moře za účelem přilákat a shromáždit ryby; (2) **estragar o** ~, lid. (SP): zmást, ztrapnit, vyrušit; (PDB, PČ2).

pessoal, m. (1) (BR): národ, lid, obyvatelstvo; (2) lidi; (3) přátelé; (PDB).

pestana, f. (1) (BR): pozice levého ukazováčku na krku kytary, houslí atd., v kt. tiskne všechny struny najednou; (PDB).

pestear, intr. (1) (BR): být pokousán blechou, kt. přenáší mor; (PDB).

pesteira, f. (1) (RS): nemoc, churavost; (PDB, PČ2).

pêta, f. (1) (sevBR): typ lehkého maniokového koláče; (PDB).

petalhada, f. (1) (BR): kousek maniokového koláče (*pêta*); (PDB).

peteca, f. (1) (BR): prak; viz: *estilingue*; (PDB).

petecada, f. (1) (BR): hraní si s prakem; (PDB).

estilingue,

[943]

petecar, tr. (1) (BR): zdobit nevkusným a přehnaným způsobem; (PDB).

peteleca, f. (1) (BR): facka, pohlavek; (PDB).

peteleco, m. (1) (BR): cvrnknutí do ucha ► většinou se dělá jako trest malým dětem; ■ Var: *picotê*, (BA): *chá-de-burro*; (PDB, NET).

chá-de-burro,

petema, m. (← tup.) (1) (BR): tabák; viz: *petum*; (PDB, NET).

petum,

petequear, intr. (1) (BR): hrát si s prakem; (PDB).

petiçada, f. (1) (RS): stádo koňů malých rozměrů; (PDB).

petição, m. (1) (jižBR): statný kůň malých rozměrů; (PDB).

petiço, m. (1) (jižBR): kůň malých rozměrů; (PDB).

petiçote, m., zdrob. (← *petiço*) (1) (BR): koník (kůň malých rozměrů); (PDB).

petima, f. (← tup.) (1) (BR): tabák; viz: *petum*; (PDB).

petisqueira, f., lid. (1) (sevBR): kredenc; viz: *petisqueiro*; (PDB).

petisqueiro, m. (1) (sevBR): kredenc (na jídlo); (PDB).

petitinga, f. (1) (BR): malá říční ryba; (PDB).

petreco, m. (BR): nezaměstnaný; (PDB).

petrópolis, m., lid. (1) (BR): tlustá hůl; (PDB, NET).

petropolitano, adj. (1) (BR): pocházející z města Petrópolis (ve státě Rio de Janeiro); (PDB).

petum(e), m. (← tup.) (1) (BR): tabák; ■ Syn: *fumo*, *petema*, *petima*; (PDB).

fumo,

peúva, f. (1) (SP, MT): rostlina *Tecoma speciosa* též nazývaná *ipê*; (2) m/f. (SP): otrava (osoba); viz: *maçante*; (PDB).

maçante,

[944]

peuvação, f., slang (1) (jvBR): otrava (osoba, věc); (PDB).

peuval, m. (1) (MT): porost tvořený rostlinou *peúva*; (PDB).

pevide, f., lid. (1) (ES, RJ): kořalka; viz: *cachaça*; (PDB).

pexorim, m. (1) (BR): léčivá rostlina; ■ Var: *pixurim*; (PDB).

pexote, m. (1) (BR): drobný nástroj určený k vrtání děr v kamenech, nebo k půlení kamenů ► s trhlínami způsobené při těžbě dynamitem; (PDB, NET).

pia, f. (1) (BA): konkávní prohlubeň v kamenech ► shromažďuje se v ní dešťová voda; (PDB).

piá, m. (1) (BR): mladý indián; (2) (RS): mladík tmavší pleti, kt. pracuje jako nádeník na statku (fazendě); (3) (BR) pták; viz: *alma-de-gato*; (PDB, NET).

piaba, f. (1) (BR): říční rybka leporinus copelandův (*Leporinus copelandi*) z čeledi úzkotlamkovitých (*Anostomidae*) ► používaná pouze jako návnada; ■ Var: *piava*; (2) (PE): málo (něčeho), maličkost; (PDB, NET).

piava, f. (1) (BR): říční rybka; viz: *piaba*; (PDB).

piabanha, f. (1) (BR): ryba *Megalobrycon piabanha* z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB, NET).

piabar, intr. (1) (BR): riskovat jen málo (ve hře); ■ Var: *apiabar*; (PDB).

apiabar, intr. (1) (BR): riskovat málo; viz: *piabar*; (PDB).

piabinha, f. (1) (BR): malá ryba *Brycon striatus* z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB, NET).

piabonu, m. (1) (BR): název jisté ryby; (PDB).

piabuçu, m. (1) (BR): ryba piabucus brazilský (*Piabucus dentatus*) z čeledi tetrovitých (*Characidae*) ► druh ryby *piaba*, kt. je narozdíl od piabukusu větší a má šest zubů v každé čelisti; (PDB, NET).

piaçá, f. (1) (BR): druh palem; viz: *piaçaba*; (PDB).

piaçaba, f. (1) (BR): dva druhy palem *Attalea funifera* a *Leopoldinia piassaba*, jejichž vlákna se využívají k výrobě košťat; ■ Var: *piaçava*, *piaçá*; (PDB).

piaçabal, m. (1) (BR): půda, v kt. se daří pěstovat *piaçaba*; (PDB).

piaçabarana, f. (1) (BR): odrůda palmy *Barcella odora*; (PDB).

piaçava, f. (1) (BR): druh palem viz: *piaçaba*; (PDB).

pia-cobra, m. (1) (BR): pták *Geothlypis aequinoctialis cucullata* z čeledi lesňáčkovitých (*Parulidae*); (PDB, NET).

piaçoca, f. (1) (BR): ostnák jihoamerický; viz: *jaçaná*; (PDB, NET).

piacururu (pia-cururu), m. (1) (BR): ryba; viz: *peixe-sapo*; (PDB).

piaga, m. (1) (BR): šaman (spirituální vůdce) indiánů; viz: *pajé*; (PDB, NET).

piampara, f. (1) (BR): název jisté říční ryby; (PDB).

piançar, intr. (1) (BR): dychtit (po něčem); př.: *estou piançando por uma viagem*; (PDB).

piano, m. (1) (BR): hudební nástroj pocházející z Afriky, kde se nazývá *balafone* ► jedná se o druh xylofonu, který má zespodu připevněné tykve fungující jako rezonanční otvory; (PDB).

pianocoto, adj/subst. (1) m. (BR): příslušník stejnojmenného karibského kmene; ► kmen žil v oblasti horního toku řek Trombetas a Jamundá; (2) (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

pião, m. (1) (AL): druh karamelky ve tvaru káči (hračky); (PDB).

pia-pouco, m. (1) (AM): pták tukan bledohrdlý *Ramphastos tucanus* z čeledi tukanovitých (*Rhamphastidae*); (PDB, NET).

piau, m. (1) (BR): pojmenování největších jedinců druhu ryb nazývaných *piabas*; (2) **passar um ~**, lid. (SP): udělat podvod; (PDB, NET).

[945]

picaço, adj. (1) (BR): tmavý kůň, kt. má bílé čelo či nohy; (PDB).

picaçu, m. (1) (BR): druh velkého holuba; (PDB).

picada, f. (1) (BR): uzká cesta v pralese vysekaná mačetou; ■ Augm: *picadão*; (PDB).

picadão, m. (1) (BR): cesta v pralese; viz: *picada*; (PDB).

picadeira, f. (1) (BR): stříhač, druh mravence; viz: *saúba*; (PDB, NET).

picadeiro, m. (1) (svBR): místo, kam se ukládá cukrová třtina před nadrcením; (PDB).

picadinho, m. (1) (BR): guláš s kousky hovězího masa; viz: *picado*; (PDB).

picado, adj. (1) (BR): lehce nakyslý (chuť spojovaná většinou s nápoji, a to především vyrobenými ze šťávy z curkové třtiny); (2) m. (RJ): oprava zdí fazendy provedená za použití lepenky a kusů látek; (PDB).

picador, m. (1) (BR): průštipky (kleště vlakového průvodčího používané k označení lístků); (PDB).

pica-fumo, m., slang (1) (jžBR): skládací kapesní nůž; (PDB).

piçamá, m. (1) (BR): druh kuchyňského náčiní; (PDB).

picana, f. (1) (RS, MT): špičatá hůl; viz: *Aguilhada*; (PDB).

picanear, tr. (1) (RS): pobízet vola za pomoci špičaté hole (*picana*); (PDB).

picanha, f. (1) (RS): zadní část beder zvířete; (PDB).

picão, m., arch. (1) (RS): rostlina; viz: *cuambo*; (PDB).

picão-da-praia, m. (1) (BR): rostlina *Melampodium divaricatum* z čeledi hvězdicovitých (*Asteraceae*); (PDB).

picãozeiro, m. (1) (BR): půda, v kt. hojně roste rostlina *picão*; (PDB).

picapara (picaparra), f. (1) (BR): pták s krátkými křídly; viz: *ipequi*; (PDB, NET).

pica-pau, m. (1) (BR): brokovnice; viz: *lazarina*; (PDB, NET).

pica-pau-amarelo, m. (1) (BR): datlovitý pták; viz: *ipecutaúá*; (PDB, NET).

pica-pau-anão, m. (1) (BR): pták *Picumnus temminckii* z čeledi datlovitých (*Picidae*); ■ Var: *pica-pau-pequeno*; (PDB).

pica-pau-carijó, m. (1) (BR): pták *Chrysoptilus melanochloros* z čeledi datlovitých (*Picidae*); (PDB).

pica-pau-cinzento, m. (1) (BR): malý druh pěvce *Sitta europaea* z řádu brhlíkovitých; ■ Var: *fuinho*, *picancilho*, *trepadeira*; (PDB, NET).

fuinho, m. (1) (BR): malý druh pěvce; viz: *pica-pau-cinzento*; (PDB).

picancilho, m. (1) (BR): malý druh pěvce; viz: *pica-pau-cinzento*; (PDB).

trepadeira, m. (1) (BR): malý druh pěvce; viz: *pica-pau-cinzento*; (PDB).

pica-pau-do-campo, m. (1) (BR): pták; viz: *chanchã*; (PDB).

pica-pau-fura-laranja, m. (1) (BR): pták *Veniliornis affinis* z čeledi datlovitých (*Picidae*); (PDB).

pica-pau-malhado, m. (1) (BR): pták; viz: *chanchã*; (PDB).

pica-pau-pequeno, m. (1) (BR): pták; viz: *pica-pau-anão*; (PDB).

pica-pau-prêto-real, m. (1) (BR): pták; viz: *pica-pau-verde*; (PDB).

pica-pau-verde, m. (1) (BR): pták *Chrysoptilus Nattereri* z čeledi datlovitých (*Picidae*); ■ Var: *pica-pau-prêto-real*; (PDB).
picarço, adj. (1) (jižBR): šedý; ■ Var: *pigarço*; (PDB).
pigarço, adj. (1) (jižBR): šedý; viz: *picarço*; (PDB).
picareta, f. (1) (MG, RS): slamák; viz: *chapéu de palha*; (PDB).
chapéu de palha, f. (1) slamák; ■ Var: *picareta*; (PDB).

[946]

picarro, adj., slang (1) (CE): slavný, pozoruhodný, významný; (PDB).
piçaruru, m. (1) (SP): název jisté ryby žijící v řece Tietê; (PDB).
picaú, m. (1) (← tup.) (BR): holub; (PDB).
pichador, m. (1) (BR): osoba, kt. pracuje s černou, lepkavou látkou získanou destilací z dehtu či terpentýnu; viz též: *picha*; (PDB).
pichamento, m. (1) (BR): činnost **pichar**, tr. (2) (BR): aplikovat černou, lepkavou látku získanou destilací z dehtu či terpentýnu; viz též: *picha*; (PDB).
picholeio, m. (1) (RS): hra (např. karetní), kt. se koná ve větroví či pod přístřeškem na polní mezi; (PDB, PČ2, NET).
pichororé, m. (1) (BR): pták *Synallaxis spixi* z čeledi hrčičkovitých (*Furnariidae*); ■ Var: *bentereré, joão-teneném*; (PDB).
bentereré, m. (1) (BR): pták; viz: *pichororé*; (PDB).
joão-teneném, m. (1) (BR): pták; viz: *pichororé*; (PDB).
pichorra, f. (1) (SP): lenost; (PDB).
pichuleta, f. (1) (PE): dětský penis; (PDB).
picica, m., lid. (1) (CE): chlapeček, klučík; (PDB, PČ2, NET).
pico, m. (1) (sevBR): chloupky na zelenině, kt. způsobují svědění; (PDB).
picolé, m. (1) (BR): zmrzlina na dřívku (např. nanuk); (PDB).
picota, f. (1) (BR): perlička kropenatá (*Numida meleagris*); viz: *galinha-d'angola*; (PDB, NET).
picotagem, f. (1) (BR): procviknutí, označení (činnost vyjádřená slovesem *picotar*); (PDB).
picotar, tr. (1) (BR): procvaknout (označit jako použité např. jízdenky ve vlaku); (PDB).
picote, m. (1) (BR): zubatý okraj (výřez) poštovní známky; (PDB).
picotê, m., lid. (1) (BR): cvrnkání do uší; viz: *peteleco*; (PDB).
picuá, m. (1) (BR): proutěný koš, košík; viz: *patuá*; (PDB).
picuã, f. (1) (BR): pták; viz: *alma-de-gato*; (PDB, NET).
patuá, m. (1) (BR): proutěný koš, košík; ■ Var: *picuá*; (PDB).
picuaba, f. (PE): druh omítky smíchané z malty, písku a barviva, pomocí kt. se imituje struktura kamenných zdí; (PDB, PČ2).
picuar, tr. (1) (BR): uložit, schraňovat, vybírat peníze (do košíku); (PDB, NET).
picuçaroba, m. (1) (BR): velký divoký holub *Columba locutrix* z čeledi holubovitých (*Columbidae*); ■ Var: *galega, pomba-galega*; (PDB, NET).
galega, f. (1) (BR): holub; viz: *picuçaroba*; (PDB).
pomba-galega, f. (1) (BR): holub; viz: *picuçaroba*; (PDB).
picueta(da), f. (1) (BR): posměšek; (PDB, NET).
picuí, m. (1) (← tup.) (BR): holub; (PDB).
picuí-caboclo, m. (1) (BR): holub *Columba Talpacoti* z čeledi holubovitých (*Columbidae*); ■ Var: *picuipeom*; (PDB, NET).
picuípeba (picuí-peba), m. (1) (BR): holubice s černými křídly *Claravis pretiosa* čeledi holubovitých (*Columbidae*); (PDB, NET).
picuipeom (picuí-peom), m. (1) (BR): holub; viz: *picuí-caboclo*; (PDB).
picuipiúma (picui-piúma), m. (1) (BR): holubice *Columbina squammata* z čeledi holubovitých (*Columbidae*); viz: *fogo-apagou*; (PDB).
picum, m. (1) (BA): vrchol; (2) (PA): mokřina (močál, bažina) utvořená slanou vodou na břehu moře; (3) (PA): písčité půda ► nevhodná k sázení cukrové třtiny; (4) velmi příkrá strž; (5) hranice, za kt. začíná bažina; (PDB, PČ2, NET).
picumã, m. (1) (BR): saze; (PDB).

picumã, f. (1) (BR): pták; viz: *alma-de-gato*; (PDB, NET).

pidão, m. (1) (BR): žebrák, loudil; (PDB).

[947]

pigarra, f. (BR): imunitní reakce slepic na pročervavělou průdušnici ► projevuje se vytekáním slizu ze zobáku; (PDB).

piguancha, f. (1) (BR): míšenka (mestic) z dobrých poměrů; (2) (RS): mestic; (3) (SP): klisna; (PDB, NET).

pijerecu(m), m. (1) (BR): rostlina *Xylopiia frutescens* z čeledi láhevnikovitých (*Annonaceae*); ■ Var: *coajerecu*; (PDB).

coajerecu, m. (1) (BR): rostlina; viz: *pijerecu*; (PDB).

pilão, m. (1) (BR): hmoždír; (2) (SP): klusající kůň či osel; (PDB, NET).

pilcha, f. (1) (RS): peníze, prachy; (PDB).

pilhudo, adj. (1) (BR): bohatý, prachatý; (PDB).

pilecado, adj. (1) (BR): opilý; (PDB).

pileque¹, m. (1) (BR): gumový kroužek; (PDB).

pileque², m., lid. (1) (BR): opilost, pitka, opilství; (2) **suspender (tomar) um** ~ (BR): opít se; (PDB).

pileta, f. (1) (RS): nádrž (např. na benzín), cisterna, rezervoár, bazén, umyvadlo, dřez; (PDB, NET).

pilhérico, adj. (1) (BR): vtípný, žertovný; (PDB).

piló, m. (1) (GO): pták kukačka guira *Guira guira* z čeledi kukačkovitých (*Cuculidae*); ■ Syn: *anum-branco*, *alma-de-gato*, *piririguá*; (PDB, NET).

pilóia, f., lid. (1) (BR): kořalka; viz: *cachaça*; (PDB).

pilorada (pilourada), f., lid. (1) (svBR): silný úder (např. kyjem, nohou); ■ Var: *pelourada*; (PDB, NET).

pelourada, f., lid. (1) (svBR): silný úder (např. kyjem, nohou); viz: *pilourada*; (PDB).

[948]

pilôto (piloto), m. (1) (BR): ryba lodivod mořský *Naucrates ductor* z čeledi krasanovitých (*Carangidae*) ► z teplých, mírných moří, kde pluje za loděmi, což k nim láká žraloky; (2) (RS): zeměměřič; (3) adj. (BR): bezoký (nemající jedno oko); (PDB, PČ2, NET).

piloura, f., lid. (1) (svBR): závrať, slabost, nevolnost; ■ Var: *síncope*; (PDB, PČ2).

síncope,

pilourada, f., lid. (1) (sevBR): známka šílenství, bláznivé chování; (PDB).

piluleiro, m. (1) (BR): nádoba či pomocné náčiní vyrobené ze dřeva nebo z kovu používané k výrobě tablet (pilulí); (PDB, PČ2).

pilungada, f. (1) (jižBR): stádo bezcenných koní; (PDB).

pilungo, m (1) (jižBR): bezcenný kůň; (PDB).

pimenta, f. (1) (BR): cholerik; (2) smyslná osoba; (3)(zápSP): malé klíště; (PDB, PČ2, NET).

pimenta-cumari, f. (1) (BR): rostlina; viz: *cumari*; (PDB).

cumari,

erva-de-bicho,

pimenta-d'água, f. (1) (BR): rostlina; viz: *erva-de-bicho*; (PDB).

pimenta-de-galinha (pimenta de galinha), f. (1) (BR): rostlina; viz: *caraxixu*; (PDB).

caraxixu,

pimenta-de-macaco, f. (1) (BR): rostlina *Xylopiia aromatica* z čeledi láhevnikovitých (*Annonaceae*); ■ Var: *pimenta-dos-negros*; (PDB, NET).

pimenta-dos-índios, f. (1) (BR): rostlina *Piper caudatum* z čeledi pepřovníkovitých (*Piperaceae*); (PDB, NET).

pimenta-dos-negros, f. (1) (BR): rostlina; viz: *pimenta-de-macaco*; (PDB).

pimenta-malagueta, f. (1) (BR): velmi pálivá paprika *Capsicum frutescens* z čeledi lilkovitých (*Solanaceae*); (PDB, NET).

pimenteira, f. (1) (BR): příslušník stejnojmenného karibského kmene; ► kmen žil v sevBR, Piauí; (PDB).
pimpão, m., lid. (1) (CE): střelná zbraň; (PDB).
pinachame, m. (1) (BR): druh ryb; (2) pokrm; (PDB, NET).
pinafres, m., pl. (1) (PE): neznámé poruchy motoru; (PDB).
pinama, f. (1) (BR): název jisté ryby žijící u bahijského pobřeží; (PDB).
pinante, m. (1) (BR): chlapec, kluk; (PDB).
pinar, tr. (1) **meter pinos em**, vulg. (BR): souložit; (PDB).

[949]

pincho, m. (1) (PA): hra podobná jako petanque; (PDB, NET).
pinda, f., slang (1) (BR): nedostatek peněz; viz: *pindaíba (pindahiba)*; (PDB, NET).
pindá, m. (1) (BR): indiánské pojmenování háčku na ryby; (PDB).
pindacuema, f. (1) (sevBR): lanko s rozmístěnými háčky na ryby; (2) (SP): druh rybářské sítě; (PDB).
pindaíba (pindahiba), f. (1) (BR): lano upletené z kokosové slámy; (2) slang (BR): nedostatek peněz; ■ Var: *pinda, pindaíva (pindahíva)*; (PDB, NET).
pindaibal (pindahibal), m. (1) (BR): oblast, kde se vyskytují rostliny nazývané *pindaibas*; (PDB).
pindaíva (pindahíva), f. (1) (BR): lano upletené z kokosové slámy; (2) slang (BR): nedostatek peněz; (3) **estar na ~** (BR): být bez peněz; viz též: *pinda, pindaíba (pindahiba)*; (PDB, NET).
pindapóia, f. (1) (BA): rybářský háček s návnadou; (PDB).
pindá-sirica, f. (1) (AM): barevné pírká určená k maskování háčku na ryby; (PDB).
pindauaca, f. (1) (AM): rybářský háček visící ne z prutu, ale plující kánoje; (PDB).
pindoba, f. (1) (BR): palma *Attalea compta* z čeledi arekovitých (*Areaceae*); ■ Var: *pindova* (PDB, NET).
pindobal, m. (1) (sevBR): les nedorostlých palem druhu *côco-de-macaco (babaçu)*; ■ Syn: *palmital*; (PDB).
palmital,
pindonga, f. (1) (BR): žena, kt. má v zálibě **pindongar**, intr. (1) (BR): chodit často z domu ven; (PDB).
pindopeua, f. (1) (BR): boční (rovná) stěna rybářské vlečky postavená z palem; (PDB).
pindorama, m. (1) (BR): země, region palem (označení dané Brazílii lidmi z peruánských And a z Pampy); (PDB, NET).
pindova, f. (1) (BR): palma; viz: *pindoba*; (PDB).
pinéu, m. (1) (BA): krejčí; viz: *alfaiate*; (PDB, NET).
alfaiate,
pinga, f., lid. (1) (BR): kořalka; viz: *cachaça*; (2) (MG): zatékání střechy; (3) **estar na ~**, lid. (BR): být opilý; (PDB, NET).
pingaço, m. (1) (jižBR): velmi pěkný a dobrý kůň; (PDB).
pingada, f. (1) (RS): stádo sedlových koňů (*pingos*); (PDB).
pingado, m. (1) (BR): druh připravené kávy, do kt. se přidává trochu mléka a vice versa; (PDB).
pinga-fogo, m. (1) (BR): druh velké vosy; (PDB).
pingente, m. (1) (BR): **pasážér cestující na stupátku tramvaje**; (PDB).
pingo, m. (1) (BR): malé množství; (PDB).
pingo d'água, m. (1) (BR): minerál spojovaný s výskytem diamantů; viz: *informação*; (PDB, NET).
informação,
pingotear, tr/intr. (1) (BR): kápnout omastek (na, do); (PDB, NET).
pinguaciba, f. (1) (BR): rostlina; viz: *pau-pereira*; (PDB, NET).
pau-pereira,
pinguço, adj., lid. (1) (svBR, jižBR): opilý; (PDB).
pingueiro, adj/subst. (1) (BR): o osobě, kt. je závislá na alkoholu; (PDB, NET).
pinguela, f. (1) (BR): prkno položené přes řeku, aby sloužilo jako most; (PDB).
pinguelar, intr. (1) (BR): skákat ze strany na stranu (jako opice po stromech); (PDB).
pinguelo, m. (1) (BR): kotě; (PDB).

[950]

pinguim, m. (1) (BR): podrost *Bromelia pinguim* z čeledi broméliovitých (*Bromeliaceae*); (PDB, NET).

pinguinho, m., hovor. (1) (BR): troška, trocha, špetka, drobet; (PDB).

pinguruto, m. (1) (sevBR): vrchol; viz: *cume*; (PDB).

cume,

pinha, f. (1) (BR): plod rostliny z čeledi láhevnikovitých (*Annonaceae*); viz: *ata*; (PDB).

ata,

pinhão, m. (1) (BR): léčivá rostlina dávivec černý (*Jatropha curcas*) z čeledi pryšcovitých (*Euphorbiaceae*); ■ Var: *pinhão-de-purga*, *purgueira*; (2) adj. (jižBR): kůň či mula, kt. má načervenalou barvu stejně jako borovicová šiška; (PDB).

purgueira, f. (1) (BR): léčivá rostlina; viz: *pinhão*; (PDB).

pinhão-de-purga, m. (1) (BR): léčivá rostlina; viz: *pinhão*; (PDB).

pinha-queimadeira, f. (1) (BR): velmi jedovatá rostlina *Jatropha urens* z čeledi pryšcovitých (*Euphorbiaceae*); (PDB, NET).

pinhé, m. (1) (BR): pták čimango žlutavý (*Milvago chimachima*) z čeledi sokolovitých (*Falconidae*); (PDB).

pinheira, f. (1) (BR): strom anona šupinatá (*Annona squamosa*) z čeledi láhevnikovitých (*Annonaceae*); (PDB).

pinheiral, m. (1) (BR): borovicový háj; viz: *pinhal*; (PDB).

pinhal,

pinheirinha-d'água, m. (1) (BR): rostlina; viz: *cavaliho-d'água*; (PDB, NET).

cavaliho-d'água,

pinheirista, adj/subst. (1) (BR): o následovníkovi sekty vytvořené okolo osobnosti senátora J. M. Pinheira Machada; (PDB, NET).

pinheiro, m. (1) (BR): dobytek s rovnými rohy; (PDB).

pinhiforme, adj. (1) (BR): mající tvar borovicové šišky; ■ Syn: *piniforme*; (PDB).

piniforme, adj. (1) (BR): mající tvar borovicové šišky; viz: *pinhiforme*; (PDB).

pinho, m. (1) (BR): kytara; (PDB).

pinho-do-brejo, m. (1) (BR): rostlina *Talauma ovata* z čeledi šacholanovitých (*Magnoliaceae*); (PDB).

pinho-do-paraná, m (1) (BR): strom *Araucaria angustifolia* z čeledi blahočetovitých (*Araucariaceae*); (PDB, NET).

pinhum, m. (1) (BR): druh velmi malého komára; viz: *pium*; (PDB, NET).

pium,

pinicada, f. (1) (BR): štípnutí; viz: *pinicão*; (PDB).

pinicão, m. (1) (BR): štípnutí (zmáčknutí kůže mezi nehty či konečky prstů); ■ Syn: *pinicada*, *penicada*; (PDB).

penicada, f. (1) (BR): štípnutí; viz: *pinicão*; (PDB).

pinica-pau, m. (1) (sevBR): datel; viz: *pica-pau*; (PDB).

pica-pau,

pinicar, tr. (1) (BR): štípat (zobákem); (PDB).

pinico, m. (1) (BR): hrot, ostrá špička; ■ Var: *penico*; (PDB).

pinima, f., lid. (1) (BR): pohroma; (2) mor, zamoření; (PDB).

pinoguaçu, m. (1) (BR): strom; viz: *mamoeiro*; (PDB).

mamoeiro,

pinóia, f. (1) (BR): bezcenná věc; (2) (MT): slabý člověk (bez užitku); (PDB, NET).

pinta, f. (1) (BR): vzor, norma; (2) (svBR): pohled, výraz tváře; (3) ~ **do ôlho** (BR): výraz očí, mimika pohledu; (4) **conhecer pela** ~ (BR): poznat (něco) na první pohled (podle jistých znaků či chování); (PDB, PČ2, NET).

pinta-cega, m., lid. (1) (PE): krátkozraká osoba; (PDB).

pintada, f. (1) (BR): jaguár; viz: *onça-pintada*; (PDB, NET).

onça-pintada,

pintado, m. (1) (BR): ryba; viz: *surubi(m)*; (PDB, NET).

pinta-no-rabo, m. (1) (BR): název jisté mořské ryby; (PDB, NET).

pintão, adj. (1) (jižBR): ovoce, kt. zraje, a nabírá na barvě; (PDB).

pintar, intr. (1) (BR): předvádět se, dávat na odiv bohatství (zlato, majetek); (2) (RS): začít, jak se zdá, tloustnout (o přezimujícím dobytku); (3) (BR): dovádět, předvádět se, zlobit, vyvádět; př.: *éle pintou com o irmão; o menino pintou*; (PDB).

pintassilgo (pintasilgo), m. (1) (BR): pták *Nemosia guira* z čeledi tangarovitých (*Thraupidae*); (PDB, NET).

pintassilgo-da-mata, m. (1) (BR): pták; viz: *tietinga*; (PDB, NET).

pintassilgo-da-mata-virgem, m. (1) (BR): pták; viz: *tietinga*; (PDB, NET).

[951]

pinteiro, adj/subst. (BR) (1) o někom, kdo dělá malé krádeže (2) m. (BR): klec nebo výběh pro chov uměle vylíhnutých kuřat; (PDB, NET).

fazer pinto, tr. (1) (sevBR): krást při každodenních nákupech (o služebnictvu); (PDB).

pinto-calçudo, m., hovor. (1) (BR): chlapec v obtažených kalhotách; (PDB).

pinto-d'água, m. (1) (BR): pták; viz: *frango d'água*; (PDB, NET).

frango d'água,

pinto-do-mato, m. (1) (BR): pták *Cryptopezus nattereri* z čeledi mravenčíků (*Grallariidae*); (PDB, NET).

pio, m. (1) (BR): nástroj či píšťalka, kt. napodobuje zpěv ptáků ► používaná lovci jako lákadlo; (PDB, NET).

pioça, adj/subst. (1) adj. (BR): venkovský, vesnický; (2) f. (BR): venkovan, vesničan; viz: *caipira, jeca*; (3) nemotora; (4) hlupák, mamlas; (5) (jižBR): holka; (PDB, NET).

caipira,

jeca,

piocada, f. (1) (BR): skupina venkovanů, hlupáků či holek; (PDB).

piocobjê, adj/subst. (1) m/f. (BR): příslušník stejnojmenného kmene z velké jazykové rodiny žé; ► z okolí pramenů řeky Pindaré (MA); (2) adj. (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

piola, f. (1) (RS): provázek, šňůra; (PDB).

piolhama, f. (1) (jižBR): mnoho vší; viz: *piolhada*; (PDB).

piolhada,

piolhar, intr. (1) (BR): zavšivit; (PDB).

piolho, m. (1) (BR): strom *Casearia parvifolia* z čeledi vrbovitých (*Salicaceae*); (PDB, NET).

piolho-de-cobra, m., lid. (1) (BR): stonožka; (PDB, NET).

piolho-de-galina (piolho de galinha), m. (1) (BR): parazitní hmyz kt. napadá slepice *Goniodes stylifer* z řádu pisivek (*Psocodea*) a čeledi pětovok (*Phloptoridae*); ■ Syn: *cafife, nenén-de-galinha, mundiça, pixilinga*; (PDB, NET).

cafife,

nenén-de-galinha,

mundiça

piom-piom, m. (1) (BA): druh mravenců; viz: *quenquém*; (PDB).

quenquém,

piongo, adj. (1) (sevBR): posmutnělý, zarmoucený; ■ Var: *tristonho*; (PDB, NET).

tristonho,

pioró, m. (1) (BR): pták *Pyrrhocomma ruficeps* z čeledi pěnkavovitých (*Fringillidae*); (PDB).

pipa, f. (1) (BR): druh papírového draka; (PDB).

pipi, m. (1) (BR): léčivá rostlina; viz: *guiné pipi*; (PDB, NET).

[952]

pipia, f. (1) (BR): název jistého ptáka; (PDB).

pipio, m. (1) (BR): kuře; ■ Var: *pipito*; (PDB).

pipiô, m. (1) (BR): rolník; viz: *poaieiro*; (PDB).

pipira, m. (1) (BR): pták; viz: *tietinga*; (2) (MA, PI): pták; viz: *tié-sangue*; (PDB, NET).

pipiral, m. (1) (PI): oblast, kde žije pták nazývaný *pipira*; (PDB).

pipiri, m. (1) (BR): bylina *Rhynchospora storea* z čeledi šachorovitých (*Cyperaceae*) ► roste v mokřadech; (PDB, NET).

pipirioca, f. (1) (BR): rostlina *Cyperus sanguineo-fuscus* z čeledi šachorovitých (*Cyperaceae*); (PDB, NET).

pipitinga, f. (1) (BR): jistý druh ryby; (2) jídlo; (3) hejno ryb; (4) penis; viz: *manjuba*; (PDB, NET).

manjuba,

pipito, m. (1) (BR): kuře; viz: *pipio*; (PDB).

pipio,

pipo, m. (1) (AM): dudlík; (PDB, NET).

pipoca, f. (1) (BR): popcorn (pražená kukuřice); (PDB).

pipocar, intr. (1) (BR): práskat, explodovat jako popcorn (*pipoca*); ■ Var: *pipoquear*; (PDB).

pipôco, m. (1) (Nordeste): hádka, rvačka; zmatek, binec; viz: *rôlo*; (PDB, DLP).

pipoqueamento, m. (1) (jižBR): práskání, explodování; (PDB).

pipoquear, intr. (1) (BR): práskat; viz: *pipocar*; (PDB).

pipoqueiro, m. (1) (BR): prodavač popcornu; (PDB).

pipuíra, adj/subst. (1) o slepici jistého plemene; (PDB).

pipuirucu, adj/subst. (1) o slepici jistého plemene; (PDB).

pique, m. (1) (BR): písečná blecha; viz: *bicho-de-pé*; (2) hra na pikanou (schovávanou); (3) (SP): řež na uchu domácího zvířete ► slouží jako odlišovací znak; (4) (BR): věc udělaná na truc (naschvál, jako provokace); (5) *de ~ (por ~)* (BR): naschvál, z trucu; (6) m. (RS): úzká cesta v lese; (PDB).

bicho-de-pé,

piqueiro, m. (1) (AM): pomocník, kt. uvolňuje (pročist'uje) lesníkům cesty; (PDB, NET).

piquête, m. (1) (RS): malý výběh blízko obydlí, kam se shromažďují zvířata ke každodenní údržbě; (2) (MG): malá pastva či plantáž; ■ Var: *piqueteiro*; (PDB, NET).

piquetear, tr. (1) (RS): často přetěžovat koně prací (někdy za účelem je zkrotit); (PDB, NET).

piqueteiro, m. (1) (RS): výběh, pastvina; viz: *piquête*; (PDB).

piquirá, adj., m. (1) (BR): nízkého vzrůstu (o koni); (PDB).

piquirão, m. (1) (BR): šupinatá ryba *Bryconops alburnus* z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB, NET).

piqui-meu-deus, m. (1) (jižCE): pták; viz: *tico-tico*; (PDB, NET).

piquitinga, m. (1) (BR): říční ryba *Eugraulis tricolor* z čeledi sardelovitých (*Engraulidae*); (PDB).

pira, f. (1) (AM): kožní nemoc zvířat; ■ Var: *sarna*; (PDB).

sarna,

pirá, m. (1) (BR): mořské ryba; viz: *acará-muçu*; (2) (← tup.) (BR): ryba (obecně); (PDB, NET).

piraaca, m. (← tup. *pira-áka*) (1) (BR): mořské ryby; viz: *acará-muçu*; (2) ryba *Monacanthus ciliatus* z čeledi pilníkotnrcovitých (*Monacanthidae*); (PDB, NET).

acará-muçu,

pirá-bandeira, m. (1) (BR): ryba; viz: *bagre-bandeira*; (PDB, NET).

bagre-bandeira,

pirabebe, m. (1) (BR): ryba; viz: *peixe-voador*; (PDB).

peixe-voador,

piraboca, f. (1) (BR): název jisté ryby; (PDB).

piracá, m. (1) (BR): mořská ryba; viz: *piracaá*; (PDB).

piracaá, m. (1) (BR): mořská ryba, kt. má tvar listu ostnáč jednovousý (*Monocirrhus polyacanthus*) z čeledi Polycentridae; (PDB).

piracajara (piracajiara), m. (1) (BR): sladkovodní ryba; viz: *surubi(m)*; (PDB, NET).

surubi(m),

piracajira, m. (1) (BR): námořní kolík (se zářezem v půli, kt. zabraňuje sklouznutí otežového rohu); (PDB, NET, PC2).

piracambucu, m. (1) (BR): ryba; viz: *surubi(m)*; (PDB).

piracanjuba (piracanjuba, piracanjuvira) m. (1) (BR): ryba brykon laplatský (*Brycon orbignyanus*) z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB).

piracatinga, m. (1) (BR): název jisté ryby žijící v řece Purus; (PDB).

piracema, f. (1) (AM): hejno ryb; (2) (SP): zvuk, kt. se tvoří, když plavou ryby proti proudu směrem k prameni (řeky, potoka); (PDB, PČ2, NET).
piracicaba, f. (1) (SP): místo ve vodě ohraničené vodopádem či jiným vodním jevem, z kt. ryby nemohou uniknout, což ho činní ideálním pro rybaření; (PDB).
piracirica, m. (1) (PE): název jisté mořské ryby; (PDB).
piracuí (piracuhy), m. (1) (AM): rybí moučka; ■ Var: *piracuim*; (PDB).
piracuim,
pirá-cururu, m. (1) ryba; viz: *peixe-sapo*; (PDB).
peixe-sapo,
piracururuca, m. (1) (AM): hlasitý zvuk, kt. se tvoří, když hejna ryb při rozvodnění řek či potoků plavou z jednoho proudu do druhého; (PDB, NET).
pirágua, f. (1) (RS): plavidlo vyrobené z prken používané v oblasti RS nazývané Alto Uruguai k přepravě yerba maté a dalšího zboží; (PDB).

[953]

piraguara, m. (1) (BR): venkovan, vesničan; viz: *caipira*; (PDB).
piraguaxiara, m. (1) (BR): druh říční ryby; (PDB).
pirai (pirahy), m. (1) (BR): bič vyrobený ze surové kůže; (PDB).
piraíba, f. (1) **puxar** ~, lid. (AM): klimbat; viz též: *traíra*, *pegar traíra*; (2) m. (BR): ryba *Bagrus reticulatus* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).
traíra
pegar traíra
piraíba-de-pele (pirahyba de pelle), m. (1) (BR): ryba; viz: *piraíba*; (PDB).
pirajá, m. (1) (BR): krátký nečekaný liják ► častý v tropech a pobřežní oblasti mezi Abrolhos a Cabo de Santo Agostinho; (PDB, NET).
pirajaguara, m. (1) (BR): delfin brazilský; viz: *tucuxi*; (PDB, NET).
pirajiá, m. (1) (BR): druh ryby vypadající jako kanic; (PDB).
pirajica, m. (1) (BR): mořská ryba tloušťovka mělčinová (*Kyphosus incisor*) z čeledi sapinovitých (*Kyphosidae*); (PDB, NET).
pirajuba, f. (← tup/guar. „žlutá, zlatavá ryba“) (1) (BR): říční ryba *Salminus brasiliensis* (*Salminus maxillosus*, *Salminus Brevidens*) z čeledi tetrovitých (*Characidae*); ■ Syn.: *dourado*, *piraiu*, *piraiú*, *piraju*, *saijé*, *saipé*; (PDB, NET).
dourado,
piraiu,
pirajupeva, f. (1) (BR): ryba; viz: *pirapeuava*; (PDB, NET).
pirambeba, f. (1) (BR): ryby z čeledi piraňovitých (*Serrasalminidae*) ► nevypadají jako běžné piraňe; (PDB, NET).
pirambeira, f. (1) (MG): výmoly v půdě vytvořené deštěm; (2) vedlejší produkt, kt. vzniká při drcení rýže; (3) pramen, kt. lehce vyschne; (PDB, NET).
piramboia (pirambóia), f. (← tup. *pirá*, „ryba“ + *mboía*, „had“) (1) (BR): říční ryba *Lepidosiren paradoxa* z čeledi *Lepidosirenidae*; ► má hadovitý tvar; v období sucha je schopna v blátivém terénu přepnout na dýchání měchýřem; př.: *a piramboia é um dos peixes pulmonados, que apresentam um sistema circulatório com dois circuitos*; ■ Syn.: *caramuru*, *pirarucu-bóia*, *traíra-bóia*, *trairamboia*, *trahiramboia*; (PDB, NET).
pirambu, m. (1) (svBR): název jisté mořské ryby; (PDB).
pirambucu, m. (1) (BR): ryba *Platystoma tigrinum* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).
piramutá, m. (1) (BR): název jisté ryby žijící v Amazonce a v některých jejích přítocích; (PDB).
piramutaba, f. (1) (BR): bezšupinatá ryba *Brachyplatystoma vaillanti* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).
pirambu, m. (1) (BR): název jisté ryby žijící v řece Purus; ■ Var: *peixe-moela*; (PDB, NET).
peixe-moela,
piranema, m. (1) (BR): ryba; viz: *olho-de-vidro*; (PDB).
olho-de-vidro,

piranga, adj/subst. (1) adj. (BR): červený (2) m. (BR): červená hlína (jíl); (PDB).

pirangueiro, adj. (1) (BR): nadšený do rybaření na udici a nebo v něm vyučený; (PDB).

piranha, f. (1) (BR): ryba pocházející z čeledi tetrovitých (*Characidae*) a z rodu *Pygocentrus* a *Serrasalmus* ► obávána pro svou dravost; (2) (PA): pták fregatka vznešená (*Fregata magnificens rothschildi*) z čeledi fregatkovitých (*Fregatidae*); (PDB, NET).

piranheira, f. (1) (BR): rostlina *Piranhea trifoliata* z čeledi *Picrodendraceae*; (PDB, NET).

piraniampu, m. (1) (BR): říční ryba *Sorubimichthys planiceps* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).

pirantera, f. (1) (BR): ryba *Hydrocion armatus* z čeledi afrotetrovitých (*Alestidae*); (PDB).

pirão, m. (1) (BR): kaše z hrubé maniokové mouky (tradiční braz. jídlo); (PDB, NET).

piraoba, m. (← tup.) (1) (BR): říjnové deště; ■ Syn: *chuvas-de-caju*; (PDB).

chuvas-de-caju, f. (← tup.) (1) říjnové deště; viz: *piraoba*; (PDB).

pirapanema, m. (1) (BR): úsek řeky, kde je málo ryb; (PDB).

pirapeba, f. (1) (BR): název jisté říční ryby; (PDB).

pirapebebe, m. (1) (BR): ryba letucha středomořská (*Dactylopterus volitans*) z čeledi letuchovitých (*Dactylopteridae*); (PDB, NET).

pirapema, f. (1) (BR): říční ryba tarpon atlantský (*Megalops thrissoides*) z čeledi tarponovitých (*Megalopidae*); (PDB).

pirapeua, f. (1) (BR): několik ryb z čeledi sumcovitých (*Siluridae*); (PDB).

pirapeuaua, f. (1) bezšupinatá ryba *Platystomatichthys sturio* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).

pirapitinga, f. (1) (BR): název jisté říční ryby; (PDB).

pirapucu, m. (1) (BR): název jisté ryby ze sevBR; (PDB).

pirapuia, f. (1) (BR): čeleď ptáků; viz: *juruva*; (PDB, NET).

juruva,

piraputanga, f. (1) (BR): sladkovodní ryba brykon hilarův (*Brycon hilarii*) z čeledi tetrovitých (*Characidae*); (PDB, NET).

piraquara, m/f. (1) (BR): předzdívka pro obyvatelé břehů Paraíba do Sul; (2) (RJ, SP): rybář; (PDB).

piraquém, m. (1) (BR): druh palmy; (PDB).

piraquera, f. (1) (AM): rybaření prováděné v noci za pomoci svítilen a harpun; (PDB, NET).

pirarara, m. (1) (BR): druh velké ryby z řeky Purus; (PDB).

piraroba, f. (1) (BR): druh mořské ryby; (PDB).

pirarucu, m. (← tup. *pirá*, „ryba“ + *urucum*, „červený“ – podle barvy ocasní ploutve) (1) (BR): arapaima velká (*Arapaima gigas*); ► největší sladkovodní ryba, dosahuje přes 3 m délky a 300 kg hmotnosti; schopná dýchat i atmosferický kyslík (žije i v tůních s vodou chudou na kyslík); má výborné maso; částečně ohrožená; podle ind. legendy vznikla z neposlušného indiána, kterého nejvyšší bůh Tupã za trest takto přeměnil; př.: *durante o longo período de cuidados paternos, a necessidade fisiológica de emergir para respirar ocorre em intervalos menores, ocasião em que os peixes são pescados*; ■ Syn.: *bacalhau da Amazônia, camapu, paiche*; (PDB, NET).

pirarucu-bóia, f. (1) (BR): ryba hadovitěho tvaru; viz: *piramboia*; (PDB, NET).

pirata, m/f. (1) (BR): svůdník; (2) podvodník; (PDB, NET).

pirá-tamanduá, m. (1) (BR): bezšupinatá sladkovodní ryba *Conorhynchos conirostris* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).

piratinga, f. (1) (BR): velká ryba žijící na území státu Tocantins; (PDB).

piraú, f. (1) (BR): pták; viz: *pomba-trocal*; (PDB, NET).

pomba-trocal,

pirauaca, f. (1) (BR): bezšupinatá ryba *Sorubimichthys planiceps* z čeledi anténovcovitých (*Pimelodidae*); (PDB, NET).

piraúna, f. (1) (BR): mořská ryba smuha vousatá (*Pogonias cromis*) z čeledi smuhovitých (*Sciaenidae*); (PDB).

pirauxi, m. (1) (BR): rostlina *Couepia paraensis* z čeledi růžovitých (*Rosaceae*); (PDB, NET).

[954]

pirento, adj. (1) (sevBR): zvíře napadené svrabem; (PDB).

pireras, f., pl. **(1)** (AM): povislé a neforemné poprsí; (PDB).

piri, m. **(1)** (sevBR): rákos *Rhynchospora cephalotes* z čeledi šachorovitých (*Cyperaceae*) ► roste v bažinaté půdě; (PDB, NET).

piribita, f., lid. **(1)** (PB): kořalka; viz: *cachaça*; (PDB).

cachaça,

pirífora (pyriphora), f. **(1)** (BR): světluška; (PDB).

piriguara, f. **(1)** (BR): rostlina *Anchieta salutaris* z čeledi violkovitých (*Violaceae*); (PDB).

pirilampear (pyrilampear) nebo **pirilampejar (pyrilampejar)**, intr. **(1)** (BR): svítit jako světluška; (PDB).

piripiri, m. **(1)** (BR): rostlina, z kt. se dělají rákosové rohože; viz: *piri*; (PDB).

piriquitete, adj., hovor. **(1)** (sevBR): dobře (decentně, pečlivě) avšak nenápadně oblečený; (PDB).

piriquiti, m. **(1)** (BR): bylina *Canna glauca* z čeledi dosnovitých (*Cannaceae*); (PDB, NET).

piriri, m. **(1)** (BR): keř *Mabea occidentalis* z čeledi pryšcovitých (*Euphorbiaceae*); (PDB).

piririca, f. **(1)** (BR): vodopád, bystřina, divoká řeka, proud; **(2)** adj. (BR): ztřeštěný; viz: *siririca*; (PDB).

siririca,

piriricar, intr. **(1)** (BR): hrubý; **(2)** prudký; **(3)** nevlídný; **(4)** ostrý; (PDB, PČ2).

piririguá, m. **(1)** (BR): typická braz. kukačka; viz: *saci*; (PDB, NET).

saci,

piritá, m. **(1)** (BR): pták; viz: *piló*; (PDB, NET).

pirizal, m. **(1)** (BR): vřesoviště; (PDB, NET).

piroaba, f. **(1)** (BR): rostlina ledvinovník západní (kešu); viz: *chuva-de-caju*; (PDB).

chuva-de-caju,

piroca, adj. **(1)** (AM): holohlavý, plešatý; (PDB).

pirocar, intr. **(1)** (BR): plešatět; **(2)** přenes. (BR): stárnout; (PDB, NET).

piroculu, m. **(1)** (MT): druh opice; (PDB).

pironga, f. **(1)** (BR): choroš; viz: *urupê*; (PDB).

urupê,

pirosca, f. **(1)** (MG) název jisté dětské hry; (PDB).

pirote, m. **(1)** (BR) exkrement; viz: *cocó*; (PDB).

[955]

pirralhada, f. **(1)** (BR): seskupení osob dospělého vzezření a dětské mentality; viz též: *pirralho*; (PDB, NET).

pirralho, m. **(1)** (BR): osoba dospělého vzezření a dětské mentality (lid. přerostlé dítě); (PDB).

piruá, m. **(1)** (BR): zrnka kukuřice, kt. se při zahřátí (přípravě popcornu) nerozvinou; (PDB).

pirucaia, f. **(1)** (PE): název jisté mořské ryby; (PDB).

pirulito, m. **(1)** (BR): lízátko z tmavého medu; (PDB).

pirupiru, m. **(1)** (BR): pták ústřičník velký (*Haematopus ostralegus palliatus*) z čeledi ústřičníkovitých (*Haematopodidae*); (PDP, NET).

piruruca, f. **(1)** (MG): směs jílu a malých kamenů, kt. pokrývají v hojném množství dna některých řek; (PDB, NET).

pisada, f. **(1)** (svBR): krok (o koni); (PDB).

pisadura, f. **(1)** (svBR): úraz na bedrech zvířete; (PDB).

pisão, m. **(1)** (BR): klus, cval (o koni); (PDB).

pisca, citosl. **(1)** (BR): povel k poštvání psů (na někoho); (PDB).

pisgado (piscamento), m. **(1)** (BR): mrkání, hmouření, přihmouření (očí); **(2)** blikání; (PDB, PČ2).

pisotear, tr. **(1)** (jižBR): dupat; (PDB, NET).

pisoteio, m. **(1)** (jižBR): dupání; (PDB).

pisquila, m/f. **(1)** (BR): křehká a malá osoba; (PDB).

pissandó, m. **(1)** (BR): pojmenování palem *aricuri* a *burití* (v určitých oblastech); (PDB).

[956]

pistolaço, m. nebo **pistolada**, f. **(1)** (BR): výstřel z pistole; (PDB).

pistolão, m. **(1)** (BR): závazek či doporučení důležité osoby; (PDB).

pitador, m. (1) (BR): kuřák; (PDB).

pitaguar, adj/subst. (1) m/f. (BR): příslušník stejnojmenného kmene Tupí; ► kmen žil na březích Paraíba do Norte; ■ Syn: *potiguares*, *potiguaras*; (2) adj. (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

pitaguá, m. (← tup. *pita'wã*) (1) (BR): pták; viz: *triste-vida*; (PDB, NET).

pitaica, f. (1) (BR): rostlina dvouřadka (*Swartzia platygyne*) z čeledi bobovitých (*Fabaceae*); (PDB, NET).

pitanga, adj. (1) (BR): jaz. komponent tupijštitny, kt. se objevuje ve stavbě jistých slov a nese význam: kluk, chlapec; (2) **chorar** ~s (jižBR): nálehavě žádat o něco, co bylo (někomu) odepřeno, zakázáno; (PDB).

pitangaçu, m. (1) (BR): pták; viz: *bem-te-vi-do-bico-chato*; (PDB, NET).

pitanga-da-praia, f. (1) (BR): rostlina *Eugenia pytanga* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PDB, NET).

pitangão, m. (1) (BR): rostlina *Eugenia edulis* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PDB, NET).

pitanga-traíra (pitanga-trahira), f. (1) (BR): rostlina *Eugenia pytanga* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PBP)

pitangatuba, f. (1) (BR): rostlina *Eugenia selloi* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PDB, NET).

pitanguá, m. (1) (BR): pták; viz: *bem-te-vi-do-bico-chato*; (PDB, NET).

pitangueira, f. (1) (BR): rostlina *Eugenia michelii* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PDB, NET)

pítar, intr. (1) (BR): kouřit fajfku; (2) ~ **do Vicente** (RS): projít si špatnými chvílemi; (PDB, NET).

pitauá, m. (1) (BR): pták *Pitangus sulphuratus* z čeledi tyranovitých (*Tyrannidae*); (PDB, NET).

piteira, f. (1) (BR): rostlina *Boquila trifoliolata* z čeledi kokylovitých (*Lardizabalaceae*); (PDB, NET).

piteú, m., hovor. (1) (BR): delikatesa, dobrota, pochoutka; (PDB, NET).

pitiguari, m. (1) (svBR): název jistého ptáčka; (PDB).

pitimóia, f. (1) (BR): nástroj určený k vyzdvihování ulovených krevet z vody; (PDB).

pitinga, adj. (← tup/guar.) (1) (BR): bílý, světlý; (PDB).

pitinguirra, m. (1) (AL): druh malých krevet; (PDB).

pititinga, f. (1) (BR): druh ryb; (2) jídlo; (3) hejno ryb; (4) penis; viz: *manjuba*; (PDB, NET).

pitiú, m. (1) (BR): vůně nasolených ryb; (PDB).

pito, m. (1) (BR): vázka; viz: *jacinta*; (2) (BR): napomenutí, pokárání, seřvání; viz: *repreensão*; (PDB, NET).

jacinta,

pitoca, f. (1) (BR): chlapecký penis; (PDB).

pitoco, adj. (1) (BR): bezocasý; viz: *suru*; (PDB).

suru,

[957]

pito-de-saci (pito de sacy), m. (1) (jižBR): dvoukřídlý hmyz z čeledi pestřenkovitých (*Syrphidae*); (PDB, NET).

pitomba, f. (1) (BR): plod rostliny nazývané *pitombeira*; ■ Var: *pitombo*; (PDB, NET).

pitombada, f. (1) (BR): zásah plodem či peckou rostliny nazývané *pitomba*; (PDB, NET).

pitombarana, f. (1) (BR): rostlina *Pseudima frutescens* z čeledi mýdelníkovitých (*Sapindaceae*); (PDB, NET).

pitombeira, f. (1) (BR): rostlina *Talisia esculenta* z čeledi mýdelníkovitých (*Sapindaceae*); ■ Var: *pitombeiro*; (PDB, NET).

pitombeira-da-baía (pitombeira da Bahia), f. (1) (BR): rostlina *Eugenia luschnathiana* z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (PDB, NET).

pitombeiro, m. (1) (BR): rostlina; viz: *pitombeira*; (PDB).

pitombo, m. (1) (BR): plod; viz: *pitomba*; (PDB).

pitorra, f. (1) (AM): miminko, děťátko; (PDB).

pitote, m. (1) (SP): drdol; viz: *cocó*; (PDB).

pitu, m. (1) (BR): velká sladkovodní kreveta *Macrobrachium carcinus* z čeledi *Palaemonidae*; (PDB, NET).

pitua, m. (1) (BR): pták; viz: *triste-vida*; (PDB, NET).

pituba, adj. (1) (BR): zbabělý, slabý; (PDB).

pituí nebo **pituim**, m. (1) (BR): pižmo černocho; (PDB, NET).
pitumarana, f. (1) (BR): strom *Lisianthus serratus* z čeledi hořcovitých (*Gentianaceae*); (PDB, NET).
pitura, f. (1) (BR): kouř; viz: *fumo*; (PDB).
piúca, f. (1) (jižBR): suché dřevo, kt. se drolí, rozpadá, a je velmi hořlavé; (PDB, NET).
pium, m. (1) (sevBR): druh velmi malého komára; ■ Var: *pinhum*; (PDB).
piúna, f. (1) (BR): ovocný strom, kt. roste v pralese, z jehož kůry se získává barvivo; viz: *ipê-roxo*; (PDB, NET).
pivete, m., slang (1) (RJ): zloděj, chmaták (o chlapci), kamarád (spolčenec) se zloději; (PDB).
pixaim nebo **pixainho**, m. (1) (BR): kudrnaté vlasy (o černoších); (PDB, PČ2).
pixé, m. (1) (sevBR): nechutný pach; (2) adj. (BR): vyluzující kouř (o jídle či jiném); (PDB).
pixéu, m. (1) (BA): ženské vnější pohlavní orgány; (PDB).
pixilinga, f. (1) (BR): veš napadající slepice; (PDB, NET).
pixirica, f. (1) (BR): rostlina kosterova kletba (*Clidemia hirta*) z čeledi melastomovitých (*Melastomataceae*); (PDB, NET).
pixiricuçu, m. (1) (BR): rostlina *Melastoma tacoari* z čeledi melastomovitých (*Melastomataceae*); (PDB, NET).
pixixica, f. (1) (BR): mravenec; viz: *lava-pés*; (PDB, NET).
lava-pés,
pixoxó, m. (1) (BR): pták, jehož zpěv zní stejně jako jeho jméno; (PDB).
pixuá, m. (1) (BR): rostlina *Euphorbia portucaloides* z čeledi pryšcovitých (*Euphorbiaceae*); (PDB, NET).
pixuna, f. (1) (BR): malý hlodavec z čeledi myšovitých (*Muroidea*); (2) malý strom eugenie jednokvětá (*Eugenia uniflora*) z čeledi myrtovitých (*Myrtaceae*); (3) vysoký keř *Coccoloba pixuna* z čeledi rdesnovitých (*Polygonaceae*); (PDB, NET).
pixurim, m. (1) (BR): rostlina *Acrodiclidium puchyrymajor* z čeledi vavřínovitých (*Lauraceae*); ■ Var: *pexorim*, *puxuri*, *puxiri*; (PDB, NET).
puxuri, m. (1) (BR): rostlina; viz: *pixurim*; (PDB).
puxiri, m. (1) (BR): rostlina; viz: *pixurim*; (PDB).
pixurum, m. (1) (RS): kolektivní nezištná výpomoc; (PDB).

[958]

planchada, f. (1) pasování (např. na rytíře); (2) (RS): úder prknem; (3) úder hřbetem meče; (4) olověné víko na dělu; viz též: *pranchada*; (PDB).
planchador, adj. (1) (RS): lehce se převrhující; (PDB, NET).
planchar (planhear), intr/zvrat. (1) (RS): shodit (převrátit) koně s jezdcem na stranu; (PDB).
planiço, m. (1) (BR): planina; (PDB).
planista, adj/subst. (1) (svBR): o někom, kdo strojí nekalé plány (léčky); (PDB).
planta, f. (1) (svBR): plantáž; (2) setba; (3) (BR): první sklizeň; viz též: *soca*; (PDB, PČ2).
planta-misteriosa, f. (1) (BR): rostlina nandina domácí (*Nandina domestica*) z čeledi dříválovitých (*Berberidaceae*); (PDB, NET).
plantel, m. (1) (jižBR, MG): skupina plemenných zvířat (vybraných pro reprodukci); (PDB).
plantonista, m. (1) (BR): předák (vedoucí pracovník směny); (PDB, NET.)

[959]

plasta, f. (1) (RS): neužitečná, nepotřebná, líná, pomalá či neochotná osoba; (PDB, PČ2, NET).
plataforma, f. (1) (BR): vládní program vyhlášený politickým kandidátem ve formálním proslovu; (PDB).
platal, m. (1) (RS): velký obnos peněz; (PDB).
plebeizar, tr. (1) (BR): stát se plebejcem; (PDB).

[960]

plenário, adj. (1) (BR): plný, úplný, naprostý, dokonalý; (2) širý; (PDB).
plenificar, tr. (1) (BR): dát (zkoušenému) hodnocení šest až devět z desetibodové škály př.: *o professor plenificou a turma inteira*; (PDB).

plévia, f. (1) (RS): spodina, plebs; (PDB).

[961]

[962]

pó, m. (1) (BR): kokain (ve formě prášku); (PDB).

poaçu, m. (1) (BR): název jistého druhu bavlněné látky (v některých amazonských kmenech); (PDB).

poaia, f. (1) (BR): viz: *ipecacuanha*; (PDB).

poaia-do-campo, f. (1) (BR): rostlina *Richardsonia scabra* z čeledi mořenovitých (*Rubiaceae*); (PDB).

poaiero, m. (1) (BR): osoba, kt. se věnuje sběru rostliny hlavěnky dávivé (*Ipecacuanha*); (PDB, NET).

pobrerio, m. (1) (RS): chátra; (PDB, PČ2).

poca, f. (1) (BR): druh bambusu, ze kt. se vyrábí košíky; (PDB, NET).

poção, m. (1) (BR): místo na dně průlivu, kanálu či jezera, kde je největší hloubka; (PDB).

pocema, f. (1) (BR): válečný pokřik; (PDB).

poçoca, f., lid. (1) (sevBR): lež; (PDB).

poçuca, m/f. (1) (jižBR): pytlák; (PDB).

poçuqueador, adj., m. (1) (jižBR): loudil, žebrák; (PDB).

poçuquear, tr. (1) (jižBR): vyžádat něco zadarmo; (2) půjčit si věc, kt. právě používá někdo jiný; (PDB, NET).

[963]

podometragem, f. (1) (BR): určení vzdálenosti pomocí krokoměru; (PDB).

podometrar, tr. (1) (BR): měřit vzdálenost krokometrem; (PDB).

podrão, adj., lid. (1) (CE): hrozný, mizerný; (PDB, PČ2).

podre, adj. (1) (GO): o přírodním zlatě; ► nečisté, s tmavým zabarvením; (PDB, PČ2).

podrigueira, f. (1) (BR): hnilobné, poškozené, sešlé místo; (PDB, PČ2).

podriqueira, f. (1) (BR): hniloba, stav rozkladu, zhnílá část (něčeho), zkažení, poškození; (2) degradace (sesazení); (3) ponížení; (PDB, PČ2, NET).

podrura, f. (1) (PE): neužitečná, nepotřebná, líná osoba; (PDB, NET).

poeira, f. (1) (BR): spodina; viz: *ralé*; (2) **dar** ~ (BR): předjet auto a ztratit se mu z obzoru; (3) **fazer** ~, lid. (BR): vyzývat k nepořádku; (4) adj., m. (BR): méně prestižní kino (pro lidi z nižší sociální vrsty); (PDB).

põe-mesa, m. (1) (svBR): obecné pojmenování hmyzu z čeledi kudlankovitých (*Mantidae*), především druhu *Stagmatoptera precaria*; (PDB, NET).

poeta, m. (1) (MG): výřečný člověk; (PDB).

poetagem, f. (1) (MG): upovídání; (2) lid. (SP): výmysl, lež; (PDB).

poiá, m. (1) (BR): venkovský sporák ► sestaven z kamenů, na kt. se pokládají hrnce. (PDB).

[964]

poianaua, adj/subst. (1) m/f. (BR): příslušník stejnojmenného kmene z jaz. rodiny Pano; ► kmen žil na severu od břehů Mõa (Acre); (2) adj. (BR): příslušné adjektivum; (PDB).

poiaquara, m. (1) (BR): název jisté říční ryby; (PDB).

poinsetia, f. (1) (BR): rostlina; viz: *asa-de-papagaio*; (PDB)

poitar, tr. (1) (BR): zastavit kánoj uprostřed řeky; (PDB).

polaca, f. (1) (svBR): cizí prostitutka (pro pasáka); (PDB, NET).

polca-mancada (**polka mancada**), f. (1) (RS): polka, kt. se dřív tančila na venkově za doprovodu popěvek, písní; (PDB).

poleiro, m., zdrob. (1) (BR): vížka, věžička; (PDB, NET).

polemizar, intr. (1) (BR): polemizovat; ■ Syn.: *polemicar*; (PDB, NET).

polemicar, intr. (1) (BR) polemizovat; viz: *polemizar*; (PDB).

polia, f. (1) (BR): velké množství larev hmyzu (obecně) množící se v různých organických prostředích (převážně v kůži a tuku); (2) název larvy brouka z rodu *Dermestes*; (PDB, NET).

[965]

polícia-inglês, f. (1) (AM): pták vlhovec jihoamerický (*Leistes militaris*) z čeledi vlhovcovitých (*Icteridae*); ■ Syn.: *rouxinol-do-campo*; (PDB, NET).

rouxinol-do-campo, m. (1) (AM): pták; viz: *polícia-inglês*; (PDB).

[966]

politécnico (polytechnico), adj. (BR): mající technické zaměření (o škole); (PDB).

7 Závěr

Podářilo se naplnit všechny cíle této to bakalářské práce. Autor zpracoval slovníková hesla do připravovaného *Portugalsko-českého slovníku brasileirismů*.

Slovník charakterizoval a představil lexikografický tým, s kterým na něm spolupracoval. Podrobně rozebral jednotlivé části slovníkového hesla, přičemž narazil na několik teoretických nejasností, které vysvětlil za pomoci informací z odborné literatury.

Jak bylo plánováno, poskytnul i komentář k problémům, které vyvstaly při zpracovávání slovníkových hesel a z velké části se přitom inspiroval konceptem patera lexikografických zásad: úspornosti, jednoty, úplnosti, srozumitelnosti a střídmosti. Byly nastíněny problémy spojené s gramatickými kategoriemi, chybným označením brasileirismů ve výchozím slovníku nebo třeba výběrem ekvivalentů.

Při řešení lexikografických problémů se často osvědčil pomocný nástroj zvaný glosa, který by si podle mého mínění zasloužil být podrobně kategorizován v některé další bakalářské práci, čímž by se podpořila jednota zpracování *Portugalsko-českého slovníku brasileirismů*.

Seznam použitých zdrojů

Literatura:

1. ČERMÁK, František, BLATNÁ, Renata, ed. *Manuál lexikografie*. Jinočany: H & H, 1995. Linguistica. ISBN 80-85787-23-7.
2. ČERMÁK, František. *Jazyk a jazykověda: přehled a slovníky*. Vyd. 3., dopl. Praha: Karolinum, 2001. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze. ISBN isbn80-246-0154-0.
3. JINDROVÁ, Jaroslava a Anton PASIENKA. *Portugalsko-český slovník*. Voznice: Leda, 2005. ISBN 80-7335-061-0.
4. LIŠKOVÁ, Michaela a Martin ŠEMELÍK, ed. *Jak se píše slovníky, aneb, Lexikografie pro každého*. Praha: NLN, 2019. ISBN 978-80-7244-718-9.
5. DE LIMA, Hildebrando – BARROSO, Gustavo et al.: *Pequeno Dicionário Brasileiro da Língua Portuguesa*, 9.^a edição. Rio de Janeiro, São Paulo, Salvador 1951, 1310 págs.

Internet⁹:

1. aquatab.net
2. avibase.bsc-eoc.org
3. dicionarioinformal.com.br
4. dicio.com.br/houaiss
5. infopedia.pt
6. mpo.cz/cz/zahranicni-obchod/mezinarodni-obchod-dle-teritorii/severni-a-jizni-amerika-a-karibik/technologicka-spoluprace-a-prilezitosti-pro-ceske-firmy-smerujici-do-brazilie--246943/
7. osdicionarios.com
8. wikipedia.org

⁹ Poznámka autora: Seznam internetových zdrojů není vyčerpávající. Jak bylo zmíněno v kapitole 3, není možné citovat u každého slovníkové hesla. Zdroje sdílím pouze jako orientační informaci.

Resumé

Os objetivos deste trabalho foram cumpridos. O autor construiu uma quantidade necessária de verbetes de dicionário os quais farão parte do desenvolvimento do *Dicionário Português-Tcheco de Brasileirismos*. Explicou a função do dicionário e introduziu a equipe lexicográfica com a qual cooperou. Analisou minuciosamente cada parte da entrada do dicionário ao usar teoria que adquiriu na literatura científica. Conforme planejado, ele comentou sobre os problemas que surgiram durante a criação dos verbetes de dicionário, em grande parte inspirado nas cinco regras lexicográficas: economia, unidade, completude, inteligibilidade e moderação. Foram delineados problemas relacionados a categorias gramaticais, designação incorreta de brasilianismos ou seleção de equivalentes. Na solução de problemas lexicográficos, muitas vezes glosa se mostrou útil uma ferramenta auxiliar chamada glosa, que, a meu ver, merece ser categorizada em detalhes nalguma outra tese, que daria suporte à unidade do *Dicionário Português-Tcheco de Brasileirismos*.